

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

**Кафедра податкового менеджменту та фінансового моніторингу
імені М.Г. Чумаченка**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«Облік і аудит в державному секторі»**

галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 071 Облік і оподаткування

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему

**«Аналіз виконання бюджетних програм
розпорядниками бюджетних коштів»**

здобувача Михайліченко Валерії Миколаївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

Науковий керівник: д.е.н., професор Кіндрацька Любомира Максимівна

_____ (підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з
атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Ловінська Людмила Геннадіївна
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

_____ (підпис)

Київ 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет обліку та податкового менеджменту
Кафедра податкового менеджменту і фінансового моніторингу
імені М.Г. Чумаченка**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«ОБЛІК І АУДИТ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ»
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»**

ПОГОДЖЕНО

Керівник проєктної групи (гарант)
освітньо-професійної
програми

Л.М. Кіндрацька

(підпис) (ініціали, прізвище)

20__р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Л.Г. Ловінська

(підпис) (ініціали, прізвище)

20__р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Михайліченко Валерії Миколаївні

денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему «Аналіз виконання бюджетних програм розпорядниками бюджетних коштів»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «10» вересня 2024 р. № 1501-ст

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах КНЕУ ім. Вадима Гетьмана

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	Сучасна практика формування бюджетних програм вітчизняних закладів вищої освіти (назва розділу)
Розділ 2	Інформаційна результативність аналізу бюджетних програм як інструмент забезпечення ефективного використання бюджетних коштів (назва розділу)
Розділ 3	Практичні методики аналізу виконання бюджетних програм розпорядником бюджетних коштів – КНЕУ імені Вадима Гетьмана (назва розділу)
Об'єкт дослідження:	процес діяльності вітчизняних закладів вищої освіти як розпорядників бюджетних коштів, що фінансується за рахунок коштів затверджених бюджетних програм.
Предмет дослідження:	сукупність організаційних та методичних питань, пов'язаних з формуванням бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів та аналізом їх виконання з використанням широкого аналітичного інструментарію.
Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	розгляд та узагальнення комплексу теоретичних положень та практичних дій щодо порядку формування та процедур аналізу виконання бюджетних програм для обґрунтування можливих варіантів підвищення результативності підсумкової інформації щодо оцінки ефективності використання бюджетних коштів.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1 | дослідити питання нормативно-правового регулювання порядку формування бюджетних програм в Україні; визначити роль розпорядників бюджетних коштів у процесі формування та виконання бюджетних програм; виокремити інформаційну базу аналізу виконання бюджетних програм вітчизняних закладів вищої освіти.

У розділі 2 | дослідити напрями аналізу бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів та методику його проведення; оцінити ефективність виконання бюджетних програм Міністерства освіти і науки України як головного розпорядника бюджетних коштів.

У розділі 3 | провести комплексний аналіз виконання бюджетних програм Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; обґрунтувати пропозиції щодо підвищення ефективності системи управління бюджетними коштами в закладах вищої освіти.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Л.М. Кіндрацька

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 202_ р.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

В.М. Михайліченко

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 202_ р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 76 сторінок, основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 71 сторінці друкованого тексту. Робота містить 14 таблиць, 8 рисунків, список використаних джерел з 77 найменувань, додатки.

«Аналіз виконання бюджетних програм розпорядниками бюджетних коштів»

Об'єктом дослідження є процес діяльності вітчизняних закладів вищої освіти як розпорядників бюджетних коштів, що фінансується за рахунок коштів затверджених бюджетних програм.

Предметом дослідження є сукупність організаційних та методичних питань, пов'язаних з формуванням бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів та аналізом їх виконання з використанням широкого аналітичного інструментарію.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної магістерської роботи є розгляд та узагальнення комплексу теоретичних положень та практичних дій щодо порядку формування та процедур аналізу виконання бюджетних програм для обґрунтування можливих варіантів підвищення результативності підсумкової інформації щодо оцінки ефективності використання бюджетних коштів.

Відповідно до поставленої мети визначені такі *завдання*:

- дослідити питання нормативно-правового регулювання порядку формування бюджетних програм в Україні;

- визначити роль розпорядників бюджетних коштів у процесі формування та виконання бюджетних програм;
- виокремити інформаційну базу аналізу виконання бюджетних програм вітчизняних закладів вищої освіти;
- дослідити напрями аналізу бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів та методику його проведення;
- оцінити ефективність виконання бюджетних програм Міністерства освіти і науки України як головного розпорядника бюджетних коштів;
- провести комплексний аналіз виконання бюджетних програм Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана;
- обґрунтувати пропозиції щодо підвищення ефективності системи управління бюджетними коштами в закладах вищої освіти в Україні.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретико-методичні розробки, представлені в КМР, можуть бути використані в процесі проведення лекційних та практичних занять за ОК «Аналіз бюджетних програм» для здобувачів вищої освіти за ОПІ «Облік і аудит в державному секторі» КНЕУ імені Вадима Гетьмана.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2024.

Рік захисту роботи: 2024.

Ключові слова: бюджетна програма, розпорядник бюджетних коштів, бюджетний процес, аналіз виконання бюджетних програм, оцінка ефективності, результативні показники, заклад вищої освіти.

ВІДГУК

про кваліфікаційну магістерську роботу здобувача
факультету обліку та податкового менеджменту
освітньо-професійної програми «Облік і аудит в державному секторі»

Михайліченко Валерії Миколаївни

на тему « Аналіз виконання бюджетних програм розпорядниками бюджетних коштів»

1. Актуальність теми: у системі державного регулювання сучасних економічних процесів в Україні особливої ваги набуває питання вдосконалення процесу фінансування суб'єктів сектору загального державного управління. Це передбачає відмову від усталеної практики виділення бюджетних асигнувань загалом на здійснення діяльності установою у визначеній для неї сфері з повною переорієнтацією порядку фінансування відповідно до затверджених для них бюджетних програм. Масштабність обсягів фінансування широкого переліку бюджетних установ та підвищення їх повноважень у реформуванні державних фінансів посилює їх характеристики як важливих інституцій у вітчизняному економічному просторі, здатних забезпечити раціональне та цільове використання виділених бюджетних коштів. У цьому контексті важливо запровадити у практику установ ефективні методики аналізу бюджетних програм для формування необхідної інформаційної бази на запит управлінців усіх рівнів. Наведене свідчить про актуальність дослідження за обраною темою.

2. Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи: зміст КМР чітко структуровано за трьома розділами. Практика формування бюджетних програм розглядається на прикладі вітчизняних закладів вищої освіти та бази переддипломної практики здобувача – КНЕУ імені Вадима Гетьмана. Наведеним у роботі переліком затверджених бюджетних програм за кілька останніх років підтверджується багатовекторність напрямів діяльності ЗВО та важливість використання керівництвом аналітичної інформації, сформованої в процесі аналізу бюджетних програм для розробки та запровадження у практику дієвих заходів, спрямованих на досягнення цілей діяльності з позиції їх визнання суб'єктами підвищеного суспільного інтересу. Повною мірою зазначене відображено в описі об'єкта і предмета дослідження

3. Наявність самостійних розробок автора: представлений порядок формування бюджетних програм вітчизняних ЗВО у порівнянні із практикою зарубіжних університетів у зазначеній сфері; узагальнені положення вітчизняних нормативно-правових документів в частині формування бюджетних програм в Україні та вимог щодо їх виконання.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: дослідження галузевих особливостей формування бюджетних програм вітчизняними ЗВО з урахуванням нових підходів до процесу фінансування їх діяльності за рахунок бюджетних коштів з метою забезпечення ефективності процесів їх виконання з дотриманням високого рівня надання освітніх послуг; поглиблення сутності бюджетних програм з позиції інструментів планування бюджетних асигнувань та забезпечення раціонального та цільового їх використання

5. Наявність недоліків: в процесі аналізу ефективності виконання бюджетних програм автор обмежився загальною оцінкою повноти використання обсягів їх бюджетного фінансування.

Відповідно питання аналізу структури видатків у розрізі бюджетних програм залишилися поза увагою здобувача, що певною мірою знижує об'єктивність аналітичних висновків.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: В процесі роботи над КМР здобувачка дотримувалася встановленого графіку подачі на перевірку окремих розділів, оперативно усувала недоліки та допрацьовувала окремі положення. В результаті підготовлена робота відповідає встановленим вимогам. Забезпечено виконання поставлених завдань і, відповідно, досягнення окресленої мети.

Науковим керівником робота оцінюється у 66 балів і допускається до захисту на засіданні ЕК.

7. Результати перевірки на наявність плагіату: системою STRIKEPlagiarism.com зафіксовано такі коефіцієнти подібності:

Коефіцієнт подібності 1: 26.18%

Коефіцієнт подібності 2: 6.16%

Коефіцієнт цитування: 7.14%

Науковий керівник
д.е.н., професор, професор кафедри податкового
менеджменту та фінансового моніторингу
КНЕУ імені Вадима Гетьмана
Любомира Кіндрацька

Рецензія
на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача вищої освіти
МИХАЙЛЧЕНКО ВАЛЕРІЇ МИКОЛАЇВНИ

Тема: «Аналіз виконання бюджетних програм розпорядниками бюджетних коштів»

Актуальність теми кваліфікаційної магістерської роботи і доцільність її розроблення:

Актуальність обраної теми роботи є цілком обґрунтованою з огляду на сучасні виклики, що стоять перед бюджетною системою України. Ефективне використання бюджетних коштів є ключовим завданням державного управління, особливо в умовах обмеженості фінансових ресурсів та зростаючого попиту на прозорість і підзвітність діяльності суб'єктів державного сектору економіки. Бюджетні програми є інструментом реалізації державної політики, тому їх якісне виконання безпосередньо впливає на соціально-економічний розвиток країни.

Якість проведеного дослідження:

Дана кваліфікаційна магістерська робота є завершеним науковим дослідженням, яке демонструє глибоке розуміння обраної тематики, високий рівень теоретичної підготовки та здатність до практичного використання набутих знань у формі пропозицій щодо підвищення ефективності системи управління бюджетними коштами в закладах вищої освіти в Україні. Автором застосовано сучасні методи аналізу, включаючи кількісні та якісні показники оцінки виконання бюджетних програм, що ґрунтуються на актуальних статистичних даних, офіційній звітності розпорядників бюджетних коштів та вітчизняній нормативно-правовій базі.

Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи:

Полягають у актуальності та практичній спрямованості дослідження, чіткій структурі та логічності викладення матеріалу, глибокому аналізі теоретичної та вітчизняної нормативно-правової бази у бюджетній сфері. Викладені результати та висновки кваліфікаційної магістерської роботи підтверджують здатність здобувача розв'язувати складні наукові та практичні завдання, що є важливим аспектом майбутньої професійної діяльності.

Зауваження:

Практично відсутні.

Практична значимість висновків і рекомендацій

Висновки і рекомендації є логічними і обґрунтованими, мають практичне значення і можливість реалізації. Автором запропоновано конкретні заходи для підвищення ефективності виконання бюджетних програм, що дозволять зменшити ризики їх невиконання або нецільового використання бюджетних коштів.

Місце роботи та посада рецензента:

АТ «Київмедпрепарат»
Начальник відділу фінансового
планування та контролінгу

_____ / Ольга Калініченко

Місце печатки організації, де працює рецензент

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	6
1.1 Нормативно-правове регулювання порядку формування бюджетних програм в Україні	6
1.2 Роль розпорядників бюджетних коштів у формуванні та виконанні бюджетних програм	15
1.3 Інформаційна база аналізу виконання бюджетних програм вітчизняних закладів вищої освіти	21
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ АНАЛІЗУ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ	26
2.1 Напрями аналізу виконання бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів та порядок його проведення	26
2.2 Особливості аналізу бюджетних програм у галузі освіти	37
2.3 Оцінка ефективності виконання бюджетних програм Міністерства освіти і науки України як головного розпорядника бюджетних коштів	44
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ РОЗПОРЯДНИКОМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ – КНЕУ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА	55
3.1 Комплексний аналіз виконання бюджетних програм Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана	55
3.2 Обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності системи управління бюджетними коштами в закладах вищої освіти в Україні	60
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
ДОДАТКИ	77

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективне використання бюджетних коштів як одне із ключових завдань державного управління набуває особливої актуальності у сучасних умовах різкої обмеженості фінансових ресурсів, пов'язаних з воєнними діями в Україні. У бюджетному процесі на бюджетні установи покладається відповідальність за забезпечення раціонального, цільового та прозорого використання державних фінансів. У цьому контексті аналіз виконання бюджетних програм набуває особливої значущості, оскільки дозволяє оцінити досягнення запланованих результатів, ефективність витрат, а також відповідність діяльності установи стратегічним цілям розвитку.

Актуальність теми очевидна з урахуванням значення вищої освіти як важливої складової національної економіки та формування умов для досягнення конкурентоспроможності країни на світових ринках освіти і капіталу. Використання у практичній діяльності вітчизняних ЗВО дієвих аналітичних інструментів, зокрема в частині виконання бюджетних програм у сфері освіти, сприятиме оцінці ефективності використання ресурсів та їх цільовому використанню для надання споживачам соціально-значимих освітніх послуг та активізації наукових досліджень.

Робота базується на матеріалах Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, що є підставою розробки рекомендацій щодо удосконалення практики аналізу бюджетних програм, затверджених в університеті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання аналізу ефективності використання бюджетних коштів у розрізі бюджетних програм в Україні у різні роки досліджувались багатьма вітчизняними науковцями, зокрема Л. Дейкало, А. Чубак [8], О. Тимченко [21], О. Птащенко, І. Шевченко, В. Кошарна та Я. Куш [22].

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи полягає у розгляді та узагальненні комплексу теоретичних положень та практичних дій щодо порядку формування та процедур аналізу виконання бюджетних програм для обґрунтування

можливих варіантів підвищення результативності підсумкової інформації щодо оцінки ефективності використання бюджетних коштів.

Для реалізації окресленої мети поставлено і вирішено такі завдання:

- дослідити питання нормативно-правового регулювання порядку формування бюджетних програм в Україні;
- визначити роль розпорядників бюджетних коштів у процесі формування та виконання бюджетних програм;
- виокремити інформаційну базу аналізу виконання бюджетних програм вітчизняних закладів вищої освіти;
- дослідити напрями аналізу бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів та методика його проведення;
- оцінити ефективність виконання бюджетних програм Міністерства освіти і науки України як головного розпорядника бюджетних коштів;
- провести комплексний аналіз виконання бюджетних програм Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана;
- обґрунтувати пропозиції щодо підвищення ефективності системи управління бюджетними коштами в закладах вищої освіти в Україні.

Об’єкт дослідження. Процес діяльності вітчизняних закладів вищої освіти як розпорядників бюджетних коштів, що фінансується за рахунок коштів затверджених бюджетних програм.

Предмет дослідження. Сукупність організаційних та методичних питань, пов’язаних з формуванням бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів та аналізом їх виконання з використанням широкого аналітичного інструментарію.

Методи дослідження. У процесі виконання КМР використано такі наукові методи дослідження: теоретичного узагальнення наукових та нормативних джерел – при уточненні сутності поняття «бюджетна програма», «розпорядник бюджетних коштів», «паспорт бюджетної програми» (п. 1.1) та дослідженні ролі учасників бюджетного процесу у процесі формування та виконання бюджетних програм в Україні (п. 1.2); аналізу та синтезу – при обранні інформаційної бази аналізу виконання бюджетних програм вітчизняних закладів вищої освіти (п. 1.3) та

напрямів аналізу бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів (п. 2.1); статистичного аналізу та порівняння – у ході аналізу бюджетних програм у галузі освіти (п. 2.2) та комплексного аналізу виконання бюджетних програм КНЕУ ім. В. Гетьмана (3.1); систематизації та статистичного аналізу – при оцінці ефективності виконання бюджетних програм Міністерства освіти і науки України як головного розпорядника бюджетних коштів (п. 2.3); порівняльного аналізу – для зіставлення показників виконання бюджетних програм Міністерства освіти і науки України та Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (п. 3.1); логічного узагальнення – при обґрунтуванні пропозицій щодо підвищення ефективності системи управління бюджетними коштами в закладах вищої освіти в Україні (п. 3.2).

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретико-методичні розробки, представлені в КМР, можуть бути використані в процесі проведення лекційних та практичних занять за ОК «Аналіз бюджетних програм» для здобувачів вищої освіти за ОПІ «Облік і аудит в державному секторі» КНЕУ імені Вадима Гетьмана.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною основою КМР є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених у бюджетній сфері, закони України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, накази Міністерства фінансів України, накази і звіти Міністерства освіти і науки України, бази статистичних даних, офіційний сайт КНЕУ ім. В. Гетьмана, фінансова та бюджетна звітність КНЕУ ім. В. Гетьмана, результати особистих напрацювань автора.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

СУЧАСНА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

1.1 Нормативно-правове регулювання порядку формування бюджетних програм в Україні

Бюджетній системі відводиться важлива роль у соціально-економічному розвитку країни, регулюванні економічних процесів та реалізації державної політики. У реаліях сьогодення питання управління державними фінансами постає важливим чинником ефективного розподілу бюджетних коштів, підвищення рівня життя населення та забезпечення макроекономічної стабільності. Серед ключових інструментів такого управління виокремлюються бюджетні програми, сутності та процесу формування яких присвячена кваліфікаційна магістерська робота.

У вітчизняному законодавстві бюджетна програма трактується як «сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення і реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій» [1].

У цьому контексті важливо також розглянути поняття розпорядника бюджетних коштів, під яким відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України розуміється бюджетна установа в особі її керівника, уповноважена на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань, довгострокових зобов'язань за енергосервісом, довгострокових зобов'язань у рамках державно-приватного партнерства, середньострокових зобов'язань у сфері охорони здоров'я та здійснення витрат бюджету. Якщо мова йде про головного розпорядника бюджетних коштів, то слід наголосити на його привілеї щодо набуття повноважень встановлювати бюджетні призначення та надавати бюджетні асигнування розпорядникам та одержувачам бюджетних коштів нижчого рівня [1].

Комплексність бюджетної програми визначається включенням до неї таких елементів: назва бюджетної програми; мета бюджетної програми; завдання бюджетної програми; результативні показники виконання бюджетної програми. Також вона може поділятися на підпрограми, кожна з яких, у цьому разі, матиме свою назву та перелік завдань [2]. Структуру наведених варіантів бюджетних програм представлено на рис. 1.1.

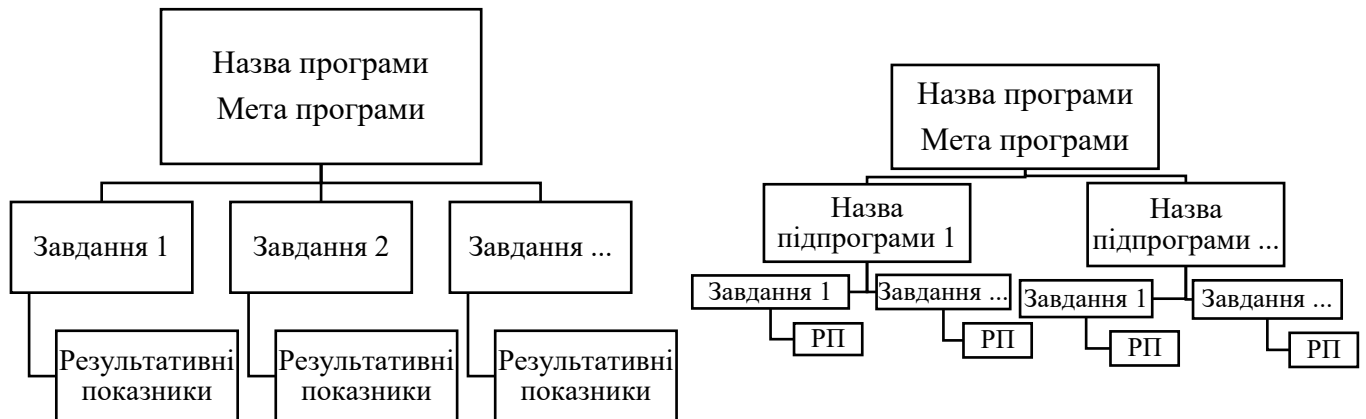

Рисунок 1.1 – Структура бюджетної програми в Україні

Джерело: розроблено автором за даними [2].

Виходячи з цього, є сенс детальніше розглянути кожен елемент бюджетної програми.

1) Назва бюджетної програми повинна відображати її основну суть, чітко передавати зміст, коротко й інформативно узагальнювати всі заходи стосовно неї. Законодавством України рекомендовано формулювати назву таким чином, щоб будь-які управлінські зміни в структурі або кількості заходів не потребували зміни самої назви [2].

2) Мета є основним компонентом бюджетної програми і задає напрямок діяльності розпорядника бюджетних коштів для досягнення визначеного результату. Відповідно до Правил складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, затверджених Наказом Міністерства фінансів України (далі – МФУ) від 29.12.2002 р. № 1098, «мета бюджетної програми відображає цілі, яких необхідно досягти під час виконання бюджетної програми у середньостроковому

періоді, відповідає пріоритетам державної політики у відповідній сфері, визначеним нормативно-правовими актами, та спрямована на досягнення цілей державної політики у відповідній сфері діяльності, реалізацію якої забезпечує головний розпорядник. Мета має бути чіткою, реальною та досяжною» [3]. Важливо забезпечити формулювання притаманної лише конкретній програмі мети, яка не дублюється у змісті інших програм, тобто є унікальною. Мета, по суті, є відображенням кінцевого результату, на досягнення якого спрямована відповідна бюджетна програма.

3) Спрямованість бюджетних програм на досягнення масштабних результатів свідчить про доцільність їх поділу на підпрограми. Це дозволяє деталізувати заходи, спрямовані на досягнення загальної мети бюджетної програми, а також уможливорює оцінювання ефективності виконання програми як комплексно, так і за окремими її елементами.

4) Головні розпорядники бюджетних коштів розробляють завдання до кожної програми та підпрограми. Наказом МФУ № 1098 визначено, що «завдання бюджетної програми – конкретний, спрямований на досягнення мети бюджетної програми комплекс заходів, який відображає основні етапи досягнення поставленої мети, визначає шляхи виконання програми, підлягає перевірці та повинен містити результативні показники бюджетної програми» [3]. Завдання слід формулювати максимально конкретно, без використання загальних фраз або висловлювань, для зрозумілості виконавцю. Вони мають чітко відображати дії, які будуть реалізовані в межах програми. По суті, завдання виступають обґрунтуванням плану витрачання бюджетних коштів, передбачених програмою. Іншими словами, вони є підґрунтям для формування кошторису бюджетної установи.

5) Важливим аспектом формування бюджетної програми є розуміння порядку визначення результату її реалізації. З цією метою розроблено результативні показники бюджетних програм. Відповідно до Наказу МФУ від 10.12.2010 р. № 1536 «Про результативні показники бюджетної програми» вони представлені у розрізі кількісних та якісних показників, які характеризують перебіг реалізації бюджетної програми, ступінь досягнення цілей державної політики у

сфері діяльності, реалізацію якої забезпечує головний розпорядник бюджетних коштів, досягнення мети бюджетної програми, виконання завдань бюджетної програми, висвітлюють обсяг і якість надання публічних послуг. Для досягнення максимально достовірної оцінки бюджетної програми результативні показники мають бути реалістичними (враховувати поточну економічну ситуацію в державі в проблемному, ресурсному та прогнозному аспектах), актуальними (корелювати з цілями державної політики у відповідній сфері діяльності, що покладена на розпорядника бюджетних коштів) та суспільно значущими (демонструвати суспільний ефект, який отримає населення країни, що, відповідно, продемонструє ефективність надання публічних послуг суб'єктами державного сектору економіки) [4].

Наведена інформація про описані елементи бюджетної програми відображається в офіційному документі під назвою «Паспорт бюджетної програми». У вітчизняному законодавстві він характеризується з позиції документа, що визначає мету, завдання, напрями використання бюджетних коштів, відповідальних виконавців, результативні показники та інші характеристики бюджетної програми відповідно до бюджетного призначення, встановленого законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), та цілей державної політики у відповідній сфері діяльності, формування та/або реалізацію якої забезпечує головний розпорядник бюджетних коштів [1].

Паспорти бюджетних програм складають всі без виключення головні розпорядники бюджетних коштів щорічно на кожен окрему програму. Винятком є лише бюджетні програми, які створюються протягом року за рахунок коштів резервного фонду бюджету; з повернення кредитів до бюджету; з відшкодування шкоди, завданої фізичній чи юридичній особі незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, їх посадових і службових осіб; з перерахування міжбюджетних трансфертів. Паспорти таких програм не формуються та не затверджуються [3].

Форма паспорта бюджетної програми затверджена Наказом МФУ від 29.12.2002 р. № 1098 «Про паспорти бюджетних програм» (Додаток А). Порядок її заповнення наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Порядок заповнення паспорта бюджетної програми

Пункт паспорта бюджетної програми	Зміст пункту паспорта бюджетної програми
1	Вказується код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету і найменування головного розпорядника
2	Вказується код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету і найменування відповідального виконавця
3	Вказуються коди програмної та функціональної класифікацій видатків та кредитування державного бюджету і найменування бюджетної програми
4	Вказуються бюджетні призначення, встановлені законом про Державний бюджет України, або бюджетні асигнування, встановлені розписом державного бюджету, із зазначенням розподілу між загальним і спеціальним фондом
5	Вказуються підстави для виконання бюджетної програми, а саме наводиться перелік нормативно-правових актів (закони України, укази Президента України, Постанови Верховної Ради України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України), на підставі яких бюджетна програма була включена до закону про Державний бюджет України, закону про внесення змін до закону про Державний бюджет України або відкрита в установленому законодавством України порядку після прийняття закону про Державний бюджет України, у тому числі державні цільові програми, що здійснюються у межах бюджетної програми
6	Зазначаються цілі державної політики у відповідній сфері діяльності, на реалізацію якої спрямована бюджетна програма
7	Вказується мета бюджетної програми
8	Зазначаються завдання, виконання яких забезпечує реалізацію бюджетної програми
9	Зазначаються напрями використання бюджетних коштів відповідно до затвердженого порядку використання коштів державного бюджету із розподілом на загальний і спеціальний фонд
10	Зазначаються обсяги бюджетних призначень із розподілом на загальний і спеціальний фонд, що спрямовуються на реалізацію державних цільових програм, які виконуються у складі бюджетної програми
11	Визначаються результативні показники бюджетної програми як результат її виконання за рахунок коштів загального і спеціального фондів разом

Джерело: розроблено автором за даними [3].

Цим самим Наказом також визначається Форма звіту про виконання паспорта бюджетної програми (Додаток Б), зміст якого детально наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Порядок заповнення звіту про виконання паспорта бюджетної програми

Пункт звіту про виконання паспорта бюджетної програми	Зміст пункту звіту про виконання паспорта бюджетної програми
1	Вказується код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету і найменування головного розпорядника
2	Вказується код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету і найменування відповідального виконавця
3	Вказуються коди програмної та функціональної класифікацій видатків та кредитування державного бюджету і найменування бюджетної програми
4	Зазначаються цілі державної політики у відповідній сфері діяльності, формування та/або реалізацію якої забезпечує головний розпорядник і на досягнення якої спрямована бюджетна програма
5	Вказується мета бюджетної програми
6	Зазначаються завдання, виконання яких забезпечує реалізацію бюджетної програми
7	<p>Відображаються обсяги видатків (наданих кредитів з бюджету) за бюджетною програмою, у тому числі за напрямками використання бюджетних коштів, визначеними у паспорті бюджетної програми:</p> <ul style="list-style-type: none"> – у графах 3-5 обсяги бюджетних асигнувань, затверджені у паспорті бюджетної програми, з урахуванням змін – у графах 6-8 обсяги касових видатків (наданих кредитів з бюджету), визначених з урахуванням даних зведеної річної бюджетної звітності, поданої до Казначейства – у графах 9-11 відхилення обсягів касових видатків (наданих кредитів з бюджету) від обсягів, затверджених у паспорті бюджетної програми
8	Зазначаються обсяги бюджетних асигнувань, затверджених у паспорті бюджетної програми; обсяги касових видатків (наданих кредитів з бюджету) на реалізацію державних цільових програм, які виконуються у складі бюджетної програми, та відхилення обсягів касових видатків (наданих кредитів з бюджету) від обсягів, затверджених у паспорті бюджетної програми
9	Відображаються результативні показники, що характеризують виконання бюджетної програми, наводиться підсумкова інформація проведеного аналізу стану їх виконання з поясненнями розбіжностей (відхилення) між фактичними результативними показниками, досягнутими за звітний період, та затвердженими у паспорті бюджетної програми.
10	Надається узагальнений висновок про виконання бюджетної програми з розкриттям інформації про ступінь досягнення мети та стан виконання завдань бюджетної програми.

Джерело: розроблено автором за даними [3].

Для певного структурування видатків Державного та місцевих бюджетів, призначених для виконання бюджетних програм, використовується бюджетна класифікація. Визначення даного поняття регламентовано ст. 2 Бюджетного кодексу України: «бюджетна класифікація – єдине систематизоване згрупування

доходів, видатків, кредитування, фінансування бюджету, боргу відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів» [1].

У загальному видатки та кредитування бюджету можуть класифікуватися за такими напрямками:

1) бюджетними програмами – програмна класифікація видатків та кредитування бюджету;

2) функціями, на виконання яких передбачені видатки та кредитування бюджету – функціональна класифікація видатків та кредитування бюджету;

3) ознакою головного розпорядника бюджетних коштів – відомча класифікація видатків та кредитування бюджету [5].

У даній роботі особлива увага приділяється саме програмній класифікації видатків та кредитування бюджету, яка спрямовується на забезпечення структурованого планування та контролю бюджетних коштів через фінансування конкретних бюджетних програм. Для місцевих бюджетів основою її формування є Типова програмна класифікація видатків та кредитування місцевого бюджету, затверджена Наказом МФУ від 20.09.2017 № 793 [6].

Структура кодування програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету затверджена Наказом МФУ від 14.01.2011 № 11 «Про бюджетну класифікацію». Для ідентифікації бюджетної програми державного бюджету використовується семизначний код програмної класифікації. Його умовно можливо поділити на чотири частини: XXX X XX X. Відповідно до табл. 1.3 чотири нулі в кінці коду вказують на головного розпорядника бюджетних коштів. Відповідальний виконавець визначається за четвертою цифрою коду: головному розпоряднику відповідає цифра «1», всі інші – цифри від «2» до «9». П'ятий та шостий знаки слугують для визначення пов'язаності бюджетної програми з функціонуванням апаратів органів державної влади, що підтверджується «01» у коді. Для всіх інших програм це позначається через «02», «03», «04» і далі в межах одного відповідального виконавця.

Таблиця 1.3 – Структура кодування програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету

1	2	3	4	Пояснення
XXX	X	XX	X	
XXX	0	00	0	Головний розпорядник (код відомчої класифікації видатків та кредитування державного бюджету)
XXX	X	00	0	Відповідальний виконавець бюджетних програм у системі головного розпорядника:
XXX	1	00	0	якщо головний розпорядник є відповідальним виконавцем бюджетної програми, виконання якої забезпечується його апаратом, четвертим знаком коду визначається цифра «1», щодо всіх інших відповідальних виконавців бюджетних програм використовуються цифри від «2» до «9»
XXX	X	XX	0	бюджетна програма в межах одного відповідального виконавця бюджетної програми:
XXX	X	01	0	якщо бюджетна програма пов'язана з функціонуванням апаратів органів державної влади (в основному це коди діючої функціональної класифікації розділу «Державне управління»), п'ятий та шостий знаки коду визначаються цифрами «01», всі інші бюджетні програми – «02», «03», «04» і далі в межах одного відповідального виконавця бюджетної програми
XXX	X	6X	0	для відстеження усіх бюджетних програм на реалізацію інвестиційних проєктів за рахунок коштів іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій, п'ятим знаком у код є цифра «6»
XXX	X	7X	0	для відстеження усіх бюджетних програм, видатки або кредитування за якими здійснюється за рахунок резервного фонду, п'ятим знаком коду таких програм є цифра «7»
XXX	X	8X	0	для відстеження усіх бюджетних програм, що складають капітальні вкладення, п'ятим знаком коду таких програм визначається цифра «8»

Джерело: [5].

Аналіз окремих нормативно-правових документів свідчить, що їх положення формують правову базу планування, розподілу та використання бюджетних коштів, забезпечуючи ефективне управління державними фінансами. Це сприяє підвищенню прозорості, підзвітності та раціональності у використанні державних ресурсів, що є необхідною умовою досягнення цілей державної політики та соціально-економічного розвитку країни.

1.2 Роль розпорядників бюджетних коштів у формуванні та виконанні бюджетних програм

Важливою складовою ефективного управління державними фінансами є діяльність розпорядників бюджетних коштів, які відіграють ключову роль у формуванні та виконанні бюджетних програм. Відповідальність за розподіл, цільове використання та контроль бюджетних коштів покладається саме на них, що визначає їх значимість у бюджетному процесі. Успішність бюджетних програм залежить не тільки від обсягу виділених коштів, але й від забезпечення їх ефективного використання розпорядниками бюджетних коштів для досягнення поставлених цілей.

В Україні статус відповідальних виконавців бюджетних програм регламентовано ст. 20 Бюджетного кодексу України, де вказано, що «відповідальний виконавець бюджетних програм визначається головним розпорядником бюджетних коштів за погодженням з Міністерством фінансів України (місцевим фінансовим органом). Відповідальним виконавцем бюджетних програм може бути головний розпорядник бюджетних коштів за бюджетними програмами, виконання яких забезпечується його апаратом, та/або розпорядник бюджетних коштів нижчого рівня, який забезпечує виконання бюджетних програм у системі головного розпорядника» [1].

Для чіткого розуміння порядку розмежування зони відповідальності кожного з учасників бюджетного процесу важливо розглянути основні функції головних розпорядників бюджетних коштів, зокрема такі:

- розробка середньострокового плану діяльності на основі Бюджетної декларації, закону про Державний бюджет України та документів з прогнозами щодо економічного та соціального розвитку країни;
- організація складання бюджетного запиту та його подання до Міністерства фінансів України;

- розподіл повноважень на виконання бюджетних програм між розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та/або одержувачами бюджетних коштів відповідно до отриманих бюджетних призначень, доведення до них бюджетних асигнувань;
- затвердження кошторисів розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня;
- формування та затвердження паспортів бюджетних програм та складання звіту про їх використання;
- моніторинг та оцінка ефективності бюджетних програм;
- координація роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та/або одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі;
- забезпечення подання фінансової та бюджетної звітності у строки, встановлені законодавством України [1].

Незважаючи на широке коло повноважень головного розпорядника, відповідальність за своєчасне та цільове використання бюджетних коштів у межах бюджетних програм несе безпосередньо відповідальний виконавець. Питання розподілу повноважень у процесі формування та виконання бюджетних програм чітко окреслено Наказом МФУ від 14.12.2001 р. № 574 «Про затвердження Інструкції про статус відповідальних виконавців бюджетних програм та особливості їх участі у бюджетному процесі». Відповідальний виконавець забезпечує та координує реалізацію однієї чи кількох бюджетних програм у межах системи головного розпорядника бюджетних коштів. Він діє як юридична особа, має окремий рахунок та самостійно веде бухгалтерський облік. Таким чином, для кожної бюджетної програми може бути призначений лише один виконавець, який несе відповідальність за її безпосередню реалізацію [7].

Система управління бюджетними коштами включає декілька етапів: фінансове планування, оперативне управління та фінансовий контроль. У комплексі ці процеси забезпечують чіткість у визначенні потреби та пріоритетів для формування бюджетних програм, розподілі ресурсів й запобігають неефективним витратам, пришвидшують реагування на зміни. Це позитивно

впливає на виконання бюджетних програм у заплановані строки, гарантує прозорість і підзвітність використання бюджетних коштів, знижує ймовірність зловживань та фінансових порушень. Для подальшого дослідження за темою КМР доцільно розглянути кожен із цих етапів окремо.

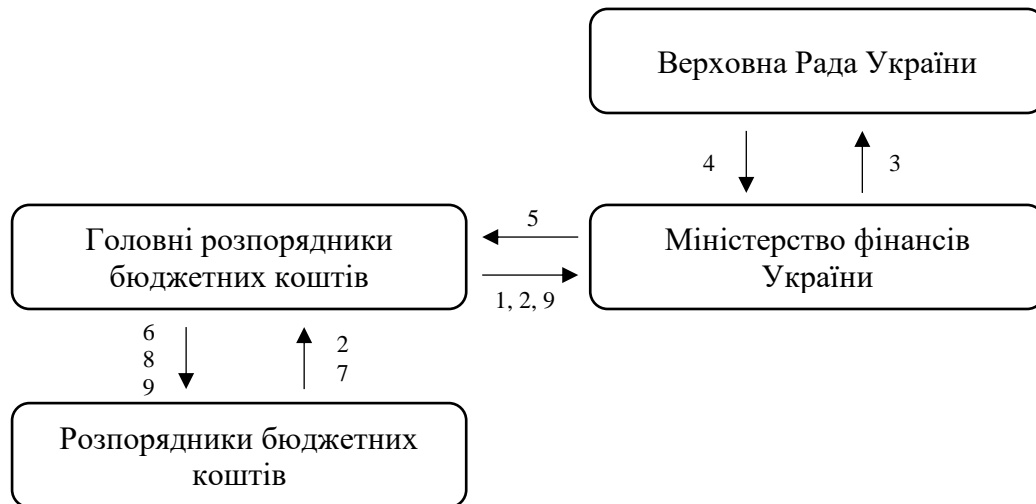
Як згадувалось раніше відповідно до Бюджетного кодексу, на етапі планування головний розпорядник бюджетних коштів розробляє план діяльності на плановий період. На його основі та прогнозних показників бюджету складається проєкт кошторису і бюджетний запит, які далі подаються до Міністерства фінансів України. При складанні бюджетного запиту враховуються звіти про виконання бюджетних програм за минулі періоди, а також беруться до уваги заключення про результати контрольних заходів з дотримання бюджетного законодавства. Після аналізу МФУ бюджетних запитів на предмет доцільності, актуальності та відповідності цілям державної політики у конкретній сфері, приймається рішення про включення бюджетного запиту до пропозиції проєкту Державного бюджету.

Після затвердження Державного бюджету на відповідний рік, МФУ повідомляє головних розпорядників про граничні обсяги видатків бюджету та надання кредитів, що є основою для складання проєктів кошторисів. Це дає їм право на отримання бюджетних призначень, делегування повноважень по виконанню бюджетних програм розпорядникам та одержувачам нижчого рівня, які на підставі бюджетних асигнувань складають свої фінансові плани діяльності – кошториси [1, 8, 9]. Схематично етапи цього процесу ілюструє рис. 1.2.

Другим етапом оперативного управління отриманими фінансовими ресурсами безпосередньо узагальнюються процедури виконання бюджетних програм та кошторисів бюджетних установ. У цьому процесі провідну роль виконує також головний розпорядник бюджетних коштів, зокрема на стадії:

- розподілу бюджетних асигнувань між розпорядниками та одержувачами нижчого рівня згідно із затвердженим розписом Державного бюджету;
- взяття бюджетних зобов'язань;
- проведення платежів відповідно до взятих бюджетних зобов'язань;

- отримання та використання придбаних товарів, робіт і послуг у межах виконання бюджетних програм [1, 8].

- 1 – план діяльності головного розпорядника бюджетних коштів
- 2 – бюджетний запит
- 3 – проект рішення про Державний бюджет України на відповідний рік
- 4 – рішення про Державний бюджет України на відповідний рік
- 5 – витяг з розпису Державного бюджету
- 6 – лімітна довідка
- 7 – проект кошторису розпорядника бюджетних коштів
- 8 – затверджений кошторис розпорядника бюджетних коштів
- 9 – паспорт бюджетної програми

Рисунок 1.2 – Взаємозв'язок учасників бюджетного процесу на етапі планування

Джерело: розроблено автором за даними [8].

Важливим інструментом другого етапу є плани асигнувань загального і спеціального фондів Державного бюджету. Відповідно до Бюджетного кодексу України спеціальний фонд формується за рахунок власних надходжень бюджетних установ, отриманих як плата за реалізацію продуктів, виконання робіт чи надання послуг, а також гранти, благодійні внески. Після затвердження кошторису розпорядники бюджетних коштів мають надати ці плани, а також плани кредитів із загального та спеціального фондів відповідним органам Державної казначейської служби України [1].

Наведені у них обсяги асигнувань є підставою для взяття бюджетних зобов'язань розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, функції реєстрації яких на основі Наказу МФУ від 02.03.2012 р. № 309 «Про затвердження Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України» покладаються на органи ДКСУ для виділення бюджетних коштів закладам вищої освіти. Додатковою вимогою є наявність затверджених планів використання бюджетних коштів і помісячних планів використання бюджетних коштів [10].

Органи Державної казначейської служби України здійснюють розрахунково-касове обслуговування бюджетних установ через проведення платежів з реєстраційних рахунків розпорядників та одержувачів згідно з паспортами бюджетних програм, планами асигнувань, кошторисами. Водночас вони контролюють цільове використання бюджетних коштів, проводячи платежі тільки за пред'явлення бюджетними установами підтвердних документів. Власні надходження державних вищих навчальних закладів, отримані за надання послуг в процесі здійснення їх основної діяльності, зараховуються на спеціальні реєстраційні рахунки, відкриті в органах Державної казначейської служби України [8].

Третій заключний етап – фінансовий контроль – є не менш важливим в системі управління бюджетними коштами, оскільки забезпечує прозорість, законність та результативність бюджетного процесу. На всіх його стадіях проводиться зовнішній і внутрішній контроль дотримання бюджетного законодавства та ефективності управління державними ресурсами. Розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників зобов'язані налаштувати систему внутрішнього контролю та аудиту на виявлення відхилень та порушень та забезпечити застосування превентивних заходів для їх уникнення або принаймні мінімізації.

Завданнями головного розпорядника бюджетних коштів у даному процесі є здійснення контролю за повнотою бюджетних надходжень, взяттям зобов'язань

розпорядниками і одержувачами нижчого рівня і відповідно їх витрачання. Міністерство фінансів України попередньо перевіряє правильність складання бюджетних запитів, кошторисів і паспортів бюджетних програм, а також їх відповідність показникам Державного бюджету.

У процесі казначейського обслуговування кошторисів контроль здійснюється органами Казначейства України. Предметом перевірки є: відповідність взятих бюджетних зобов'язань бюджетним асигнуванням та паспорту бюджетної програми; відповідність платежів взятим бюджетним зобов'язанням; подання фінансової та бюджетної звітності [8].

Загалом, розпорядники бюджетних коштів виступають основними учасниками бюджетного процесу на всіх його стадіях. Активна взаємодія з державними інституціями, зокрема Міністерством фінансів України та Державною казначейською службою України, через власну систему внутрішнього контролю підвищує їх роль у забезпеченні ефективного використання державних ресурсів та розвитку державного сектору загалом.

1.3 Інформаційна база аналізу виконання бюджетних програм вітчизняних закладів вищої освіти

На даний час мережа розпорядників бюджетних коштів в Україні представлена широким і розгалуженим спектром державних органів, бюджетних установ та організацій. Кожен з них відповідає за реалізацію бюджетних програм та виконання Державного та місцевого бюджетів, ресурси щодо яких спрямовуються на пріоритетні галузі, такі як оборона, охорона здоров'я, освіта, соціальний захист, інфраструктура.

На основі даних Державного веб-порталу бюджету для громадян станом на жовтень 2024 року в Україні зареєстровано 34 543 бюджетних установ, з них 7 390 головних розпорядників бюджетних коштів, що становить 21,4% від загальної кількості, 16 279 розпорядників нижчого рівня – 47,1%, 10 874 одержувачів – 31,5% (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 – Структура мережі розпорядників та одержувачів бюджетних коштів в Україні у 2024 р.

Джерело: розроблено автором за даними [11].

Структура мережі розпорядників та одержувачів бюджетних коштів Державного бюджету (рис. 1.4) свідчить, що основна кількість головних розпорядників відносяться до місцевого бюджету, відповідно до Державного – тільки 79, тобто 0,2% від загальної кількості бюджетних установ. Натомість, розпорядників Державного бюджету нижчого рівня зареєстровано 4 495 (13%), а одержувачів бюджетних коштів – 370 (1,1%) [11].

Рисунок 1.4 – Структура мережі розпорядників та одержувачів бюджетних коштів Державного бюджету України у 2024 р.

Джерело: розроблено автором за даними [11].

На рис. 1.5 наведено інформацію щодо кількості розпорядників та одержувачів бюджетних коштів у розрізі областей у 2024 р. Цей розподіл не є однорідним і кількість бюджетних установ різниться залежно від області. Лідером в даному рейтингу є Київська область, де зафіксовано найбільшу кількість розпорядників та одержувачів бюджетних коштів – 3 463, зокрема у Києві – 1781. Далі слідує Вінницька область – 2 201, Дніпропетровська область – 2 156, Львівська область – 2 027 та Одеська область – 1 924. Найменша кількість бюджетних установ зареєстрована у Миколаївській, Луганській та Чернівецькій областях – 976, 786 та 746 відповідно [11].

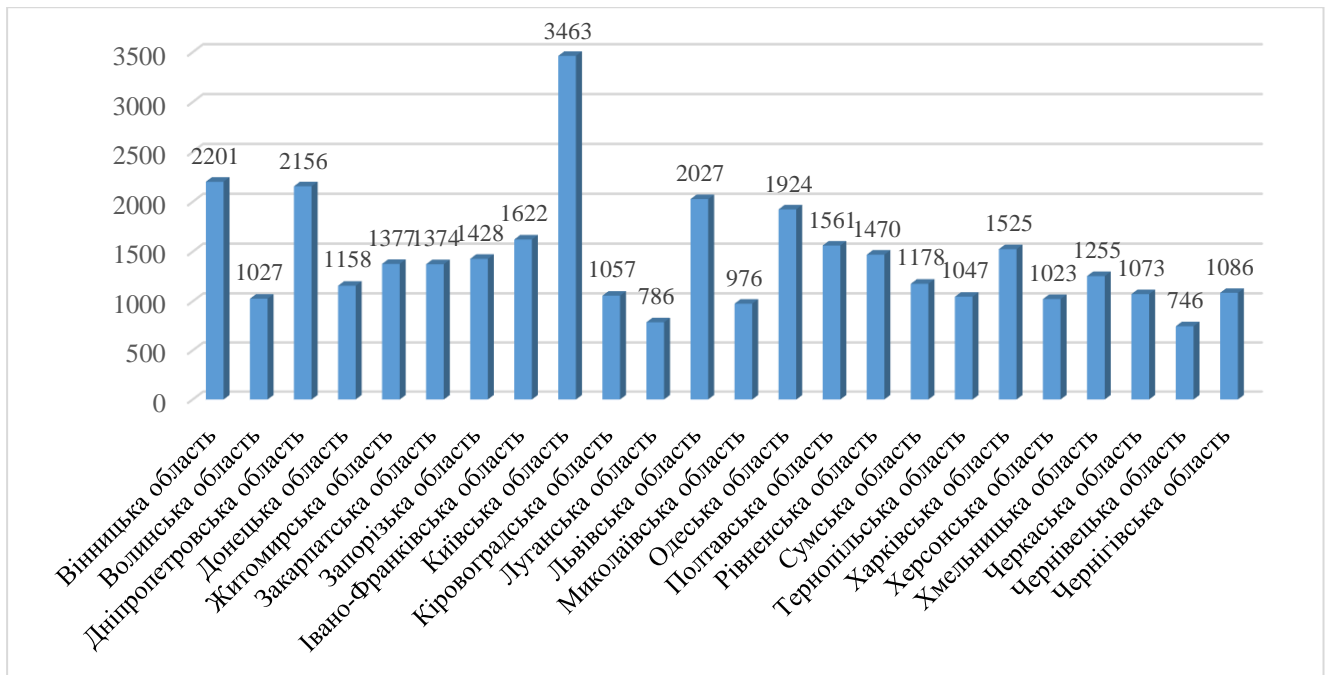

Рисунок 1.5 – Розподіл розпорядників та одержувачів бюджетних коштів у розрізі областей у 2024 р.

Джерело: розроблено автором за даними [11].

Кількість розпорядників та одержувачів бюджетних коштів Державного бюджету в розрізі відомств проілюстровано на рис. 1.6, на якому представлено ТОП-10 міністерств та відомств з найбільшою мережею розпорядників та одержувачів нижчого рівня. Першу позицію займає Міністерство фінансів України, у підпорядкуванні якого перебувають 703 бюджетні установи. У трійку лідерів також ввійшли Міністерство освіти і науки України та Міністерство соціальної політики України з 642 та 473 розпорядниками та одержувачами, відповідно. За ними слідує Міністерство у справах ветеранів – 406 бюджетних установ, Міністерство охорони здоров'я – 274, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів – 201, Міністерство культури та інформаційної політики – 187, Національна академія наук України – 183, Міністерство аграрної політики та продовольства – 162. Десятку лідерів замикає Міністерство молоді та спорту України, якому підпорядковані 111 установ [11].

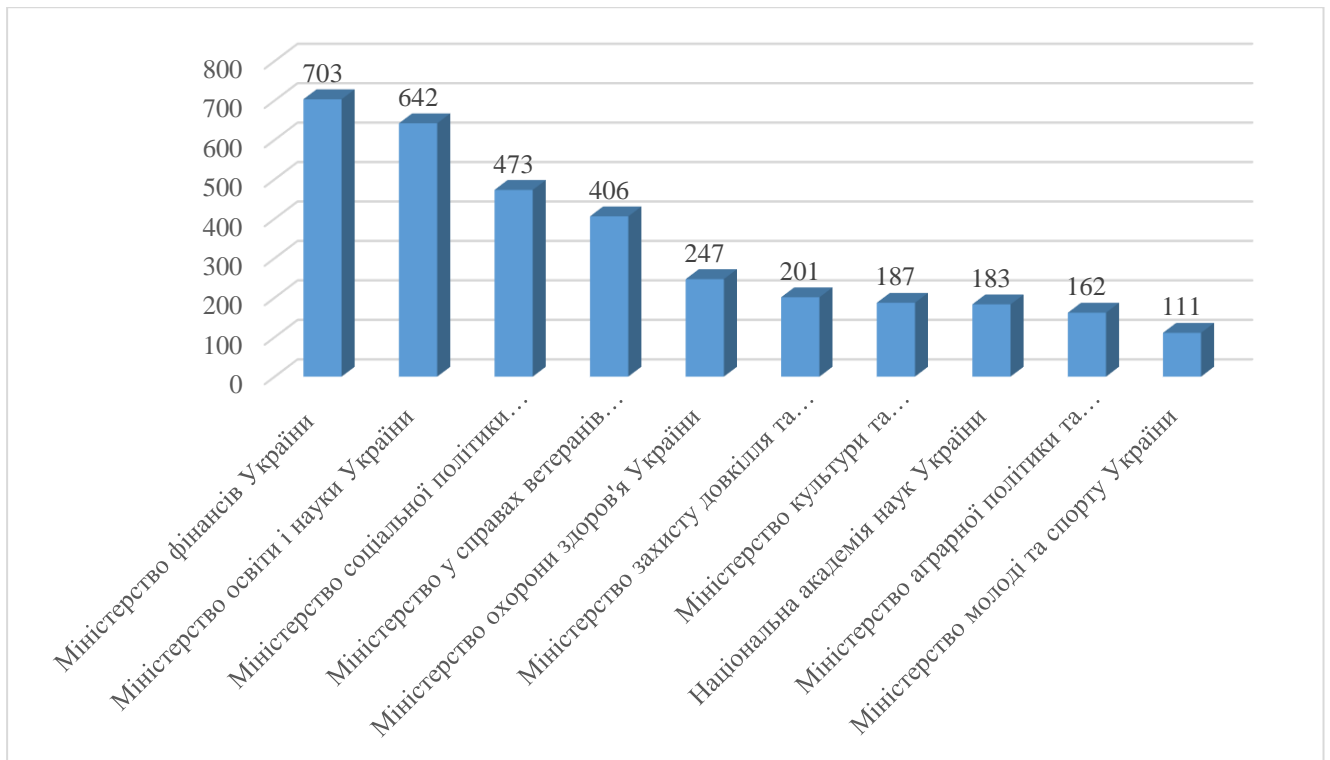

Рисунок 1.6 – Розподіл розпорядників та одержувачів бюджетних коштів Державного бюджету у розрізі відомств

Джерело: розроблено автором за даними [11].

Для подальшого дослідження необхідно розглянути інформаційні та статистичні дані стосовно бюджетних програм в Україні. За останні три роки кількість бюджетних програм скоротилася на 10% з 543 у 2022 р. до 489 у 2024 р. (табл. 1.4). Скорочення відбулося у складі загальнодержавних програм, кількість яких зменшилась з 25 у 2022 р. до 19 у 2024 р. Розгляд бюджетних програм у грошовому вимірі свідчить, що протягом 2022-2024 рр. обсяги видатків Державного бюджету, навпаки, значно зросли майже на 700 млн грн. У 2022 р. вони становили 3,037 млрд грн, у 2023 р. зросли на 11,7%, а в 2024 р. обсяг видатків склав 3,737 млрд грн з приростом 10% до попереднього року. Таке зростання спостерігалось саме по видатках загального фонду Державного бюджету, обсяг яких у 2022 р. сягав 2,613 млрд грн, а у 2024 р. вже 3,547 млрд грн. Видатки спеціального фонду Державного бюджету, навпаки, знизилися з 423,876 млн грн у 2022 р. до 189,636 млн грн у 2024 р.

Інша ситуація спостерігалася за видатками у сфері освіти в Україні. Протягом трьох останніх років найнижчий обсяг асигнувань Міністерство освіти і науки України отримало у 2023 р. – 53,055 млн грн, після чого у 2024 р. відбулося стрімке зростання на 14,1% до 60,537 млн грн. Видатки спеціального фонду Державного бюджету у 2022-2024 р. демонстрували поступове зростання на 4,646 млн грн. У загальному протягом аналізованого періоду частка видатків у сфері освіти не перевищувала 2% від усіх видатків Державного бюджету України.

Таблиця 1.4 – Кількість бюджетних програм та обсяги видатків на їх виконання у 2022-2024 рр. в Україні

	2022	2023	2024
Кількість бюджетних програм, з них:	543	488	489
- загальнодержавних програм	25	20	19
<i>зміна кількості бюджетних програм, % до попереднього року</i>	94,6	89,9	100,2
Обсяг видатків, з них:	3 037 013 112,9	3 392 956 975,8	3 736 618 570,2
- загальний фонд, тис. грн	2 613 137 454,7	3 094 496 570,9	3 546 982 419,1
- спеціальний фонд, тис. грн	423 875 658,2	298 460 404,9	189 636 151,1
Обсяг видатків Міністерства освіти і науки України, з них:	58 630 513	53 054 743,3	60 537 285
- загальний фонд, тис. грн	40 907 658,1	32 375 034,1	38 168 432,8
- спеціальний фонд, тис. грн	17 722 854,9	20 679 709,2	22 368 852,2
<i>частка у загальному обсязі видатків, %</i>	1,9	1,6	1,6

Джерело: розроблено автором за даними [12, 13, 14, 15].

Наведеним підтверджується, що мережа розпорядників та одержувачів бюджетних коштів у сфері освіти є однією з найбільш розгалужених та чисельних в Україні. Це актуалізує значення розгляду питань ефективності виконання бюджетних програм у їх розрізі та цільового використання виділених коштів.

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ АНАЛІЗУ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

2.1 Напрями аналізу виконання бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів та порядок його проведення

Аналіз виконання бюджетних програм є важливою складовою загального процесу виконання державного та місцевих бюджетів, оскільки дає змогу оцінити досягнення поставлених цілей, виявити факти нецільового та/або неефективного використання державних ресурсів, запобігти можливим правопорушенням та зловживанням, а також покращити планування майбутніх бюджетів. Це свідчить про необхідність підвищення відповідальності розпорядників бюджетних коштів у частині забезпечення досягнення суспільного ефекту за всіма напрямками реалізації бюджетних програм.

Загалом, аналіз виконання бюджетних програм можливо умовно представити у розрізі кількох етапів: моніторингу; оцінки ефективності та результативності; звітування та надання рекомендацій для вдосконалення бюджетної програми.

Перший етап – моніторинг – має проводитися безперервно в ході виконання бюджетної програми для збирання та опрацювання даних про видатки бюджету та показники, що досягаються в її межах. Моніторинг забезпечує контроль перебігу дій розпорядників та одержувачів бюджетних коштів та оперативне реагування на можливі зміни або відхилення від планових показників. Беручи до уваги міжнародну практику, при побудові системи моніторингу в бюджетній установі важливо враховувати такі принципи:

1) безперервність – контроль має охоплювати всі процеси протягом реалізації бюджетної програми;

2) оперативність – у найкоротші терміни мають опрацьовуватися отримані дані для швидкого коригування заходів за необхідності;

3) достовірність – збору має підлягати тільки достовірна і перевірена інформація, яка відображає фактичний перебіг виконання бюджетної програми;

4) ефективність – зібрана інформація повинна відповідати потребам у частині майбутнього планування видатків бюджету.

Джерелами збору інформації для системи моніторингу можуть бути всі види звітності суб'єктів державного сектору економіки, включаючи фінансову, бюджетну, податкову та статистичну, дані бухгалтерського та управлінського обліку, звіти з внутрішнього контролю та внутрішнього/державного аудиту бюджетних установ, безпосередньо аудиторські процедури, такі як спостереження, опитування чи анкетування працівників, тести заходів контролю і т.д., установчі документи та положення про установу тощо [16, с. 78-79, 17]. Саме ці дані є основою для подальшої оцінки ефективності виконання бюджетної програми.

Загалом оцінка бюджетної програми розпорядником бюджетних коштів передбачає постійність поглибленого аналізу перебігу її виконання для визначення рівня ефективності та результативності. Відповідно це уможливорює ухвалення обґрунтованих управлінських рішень щодо внесення змін до програми для подальшого її виконання або, якщо це виправдано, її призупинення чи повного завершення. При оцінці важливо ураховувати положення чинних офіційних документів, зокрема бюджетних запитів, паспортів бюджетних програм, звітів про виконання паспортів бюджетних програм, фінансової, управлінської та бюджетної звітності розпорядника/одержувача бюджетних коштів, звіти Державної казначейської служби України.

Залежно від відповідальних виконавців оцінки бюджетної програми вона може бути двох видів: зовнішня та внутрішня. Зовнішня оцінка проводиться незалежним органом чи установою, наділеною відповідними повноваженнями, та експерти якої не залучені до процесу реалізації бюджетної програми. В Україні

таку практику здійснює Рахункова палата України в особі кваліфікованих та сертифікованих зовнішніх державних аудиторів. Вони мають повноваження на проведення трьох видів аудитів: фінансового, аудиту ефективності, аудиту відповідності. Також здійснюється державний внутрішній фінансовий контроль Міністерством фінансів України, Державною аудиторською службою України та Державною казначейською службою України. Цей вид контролю реалізовується у формі інспекцій, ревізій, фінансового аудиту, перевірок законності і т.д. Внутрішня оцінка є повноваженням головного розпорядника бюджетних коштів або окремого підрозділу внутрішнього аудиту бюджетної установи [16, с. 79-80].

Наразі законодавством України не закріплено чітких вимог до оцінки виконання бюджетних програм розпорядниками бюджетних коштів. Проте, існує низка нормативних документів, що носять рекомендаційний характер. Основними серед них є Наказ Міністерства фінансів України № 608 від 17.05.2011 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм» та Наказ Міністерства фінансів України № 223 від 19.05.2020 р. «Про оцінку ефективності бюджетних програм державного бюджету», яким затверджено Порядок здійснення оцінки ефективності бюджетних програм головними розпорядниками коштів державного бюджету. Наведеними нормативними документами в процесі оцінки ефективності бюджетних програм передбачено проведення аналізу за такими напрямками:

- відповідності окремої бюджетної програми стратегічним цілям та пріоритетним завданням державної та регіональної політики, а також планам економічного та соціального розвитку країни;

- відповідності бюджетної програми нормативно-правовій базі та офіційним документам, які є основою її створення та реалізації;

- обґрунтованості формулювання мети і завдань бюджетної програми для визначення їх актуальності та реалістичності в поточній економічній ситуації;

- правильності визначення результативних показників на предмет їх здатності передати досягнутий рівень ефективності бюджетної програми;

- стану розрахунків по взятих бюджетних зобов'язаннях кожного розпорядника/одержувача бюджетних коштів;
- виконання видатків відповідно до напрямів використання бюджетних коштів та за кодами економічної класифікації видатків бюджету;
- фактичних значень показників виконання бюджетної програми, а також чинників, що спричинили відхилення від планових показників.

Оцінка бюджетної програми за наведеними напрямами уможливорює прийняття оперативних управлінських рішень щодо внесення необхідних змін до програми, а також розробки перспективних пропозицій для удосконалення механізму використання бюджетних коштів у майбутніх періодах [17, 18].

Основні критерії оцінки ефективності бюджетної програми ілюструє рис. 2.1.

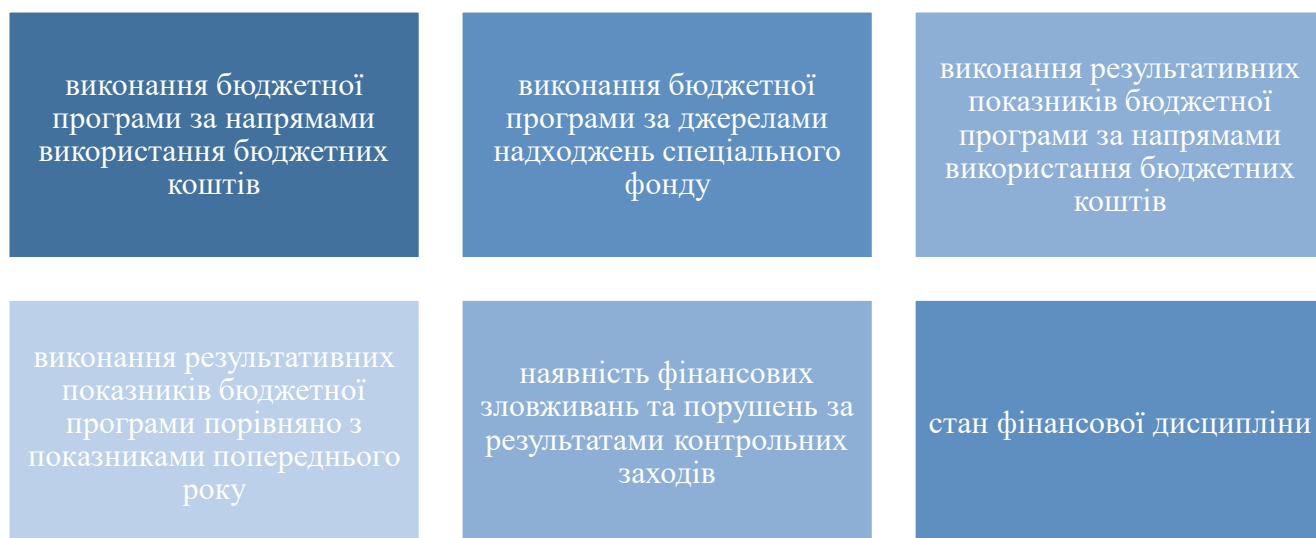

Рисунок 2.1 – Критерії оцінки ефективності бюджетної програми

Джерело: розроблено автором за даними [16, с. 81-82].

Результати оцінки бюджетної програми відображаються у висновках та пропозиціях головного розпорядника бюджетних коштів, а також звітах незалежного державного органу та органів виконавчої влади, що здійснюють державний внутрішній фінансовий контроль. Вони є підставою для ухвалення рішень щодо доцільності виконання окремих бюджетних програм поточного

періоду, наявності умов для внесення змін до бюджетних призначень. Також вони слугують основою для планування проєкту Державного та місцевих бюджетів на наступні бюджетні періоди з можливим припиненням реалізації окремих бюджетних програм або їх удосконаленням для підвищення рівня ефективності [18].

Наказом МФУ № 223 від 19.05.2020 р. «Про оцінку ефективності бюджетних програм державного бюджету» рекомендовано до використання форму Результатів оцінки ефективності бюджетної програми за звітний період (Додаток В). Відображення інформації у формі проводиться за такою схемою:

- у пунктах 1-3 вказуються найменування головного розпорядника бюджетних коштів, відповідального виконавця, бюджетної програми із зазначенням кодів відомчої та функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету;
- у пункті 4 перераховуються ціль державної політики, мета та завдання бюджетної програми;
- пункт 5 поділяється на два підпункти, де в пп. 5.1 вказуються видатки за напрямами використання бюджетних коштів, а в пп. 5.2 – видатки за кодами економічної класифікації видатків бюджету. Обов'язково наводяться планові показники, внесені зміни до них, фактичні показники, відхилення від плану з поясненнями щодо їх причин;
- у пункті 6 висвітлюється стан фінансової дисципліни із зазначенням дебіторської та кредиторської заборгованостей на початок та кінець звітного року, а також пояснення щодо обсягів їх наявності та збільшення;
- у пункті 7 наводяться результативні показники за напрямами використання бюджетних коштів (пп. 7.1) та у порівнянні із результативними показниками попереднього року (пп. 7.2), де також деталізуються планові та фактичні показники, відхилення від плану, пояснення щодо динаміки результативних показників та дані за минулий бюджетний період;

- у пункті 8 оприлюднюється інформація про контрольні заходи, проведені уповноваженими державними органами, і їх пропозиції, а також повнота врахування рекомендацій розпорядником/одержувачем бюджетних коштів;
- пункт 9 містить узагальнений висновок про ефективність бюджетної програми;
- у пункті 10 вказано перелік пропонованих заходів для підвищення ефективності бюджетної програми за кожним напрямом використання бюджетних коштів [17].

Чіткі рекомендації стосовно конкретних методик та прийомів оцінки виконання бюджетних програм вітчизняним законодавством не передбачені. Проте, важлива інформація наводиться в удосконаленій Методиці здійснення порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм, які виконуються розпорядниками коштів місцевих бюджетів (затверджена листом Міністерства фінансів України від 19.09.2013 р. № 31-05110-14-5/27486) [19].

Відповідно до наведеної методики аналізуються значення середніх індексів виконання результативних показників бюджетної програми, а саме ефективності та якості із урахуванням загального та спеціального фондів бюджету. Методикою пропонується розподіл всіх результативних показників на стимулятори та дестимулятори. Перші включають набір показників, які позитивно впливають на перебіг виконання бюджетної програми, тобто є бажаними. Друга група показників, навпаки, у випадку перевищення їх планових значень вказує на негативний вплив на ефективність бюджетної програми, тобто про її зниження.

Зазначену методику можливо описати такими позиціями стосовно порівняння фактичних значень показників із запланованими за звітний бюджетний період, а також з показниками попередніх років:

1. Середній індекс виконання показників ефективності розраховується за формулою:

$$\bar{I}_{(еф)} = \sum \frac{\Pi_{(еф)і\text{ факт}}}{\Pi_{(еф)і\text{ план}}} \div z_{(еф)} \times 100, \quad (2.1)$$

де $\sum \frac{\Pi_{(\text{еф})i \text{ факт}}}{\Pi_{(\text{еф})i \text{ план}}}$ – сума співвідношень фактичних та планових значень всіх показників ефективності, що характеризують виконання бюджетної програми;

$z_{(\text{еф})}$ – кількість показників ефективності бюджетної програми.

2. Середній індекс виконання показників якості бюджетної програми розраховується за формулою:

$$\bar{I}_{(\text{як})} = \sum \frac{\Pi_{(\text{як})i \text{ факт}}}{\Pi_{(\text{як})i \text{ план}}} \div z_{(\text{як})} \times 100, \quad (2.2)$$

де $\sum \frac{\Pi_{(\text{як})i \text{ факт}}}{\Pi_{(\text{як})i \text{ план}}}$ – сума співвідношень фактичних та планових значень всіх показників якості, що характеризують виконання бюджетної програми;

$z_{(\text{як})}$ – кількість показників якості бюджетної програми.

3. Для порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів застосовується формула:

$$\bar{I}_I = \frac{\bar{I}_{(\text{еф})\text{звіт}}}{\bar{I}_{(\text{еф})\text{баз}}}, \quad (2.3)$$

де $\bar{I}_{(\text{еф})\text{звіт}}$ – середній індекс виконання показників ефективності бюджетної програми за звітний період;

$\bar{I}_{(\text{еф})\text{баз}}$ – середній індекс виконання показників ефективності бюджетної програми за попередній період.

Для встановлення рівня результативності бюджетної програми порівняно з показниками попереднього року рекомендовано використовувати шкалу (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Шкала оцінювання за параметром порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів

Критерій оцінки	Кількість балів
$\bar{I}_I < 0,85$	0
$0,85 \leq \bar{I}_I < 1$	15
$\bar{I}_I \geq 1$	25

Джерело: [19].

Якщо в розрахунках використовуються показники-дестимулятори, то для них застосовується обернене значення: $\left(\frac{\Pi_i \text{ план}}{\Pi_i \text{ факт}}\right)$.

Для визначення кінцевої оцінки загальної ефективності бюджетної програми додаються всі набрані бали за кожним параметром оцінки:

$$E = \bar{I}_{(еф)} + \bar{I}_{(як)} + \bar{I}_I, \quad (2.4)$$

де $\bar{I}_{(еф)}$ – середній індекс виконання показників ефективності бюджетної програми;

$\bar{I}_{(як)}$ – середній індекс виконання показників якості бюджетної програми;

\bar{I}_I – порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів.

У табл. 2.2 представлена шкала оцінки ефективності бюджетних програм, з якою порівнюється отримана кількість балів після розрахунку за кінцевою формулою.

Таблиця 2.2 – Шкала загальної оцінки ефективності бюджетних програм

Ефективність бюджетної програми	Кількість балів
Висока ефективність програми	215 і більше
Середня ефективність програми	190-215
Низька ефективність програми	менше 190

Джерело: [19].

Якщо у підсумку бюджетна програма характеризується низькою ефективністю, головному розпоряднику бюджетних коштів необхідно провести поглиблений аналіз усіх результативних показників у розрізі кожного окремого завдання, визначити внутрішні і зовнішні фактори негативного впливу на ефективність виконання бюджетної програми і встановити причини не досягнення значень показників до запланованих. Після цього головний розпорядник бюджетних коштів має відобразити результати аналізу ефективності бюджетної програми у формі (Додаток Д), а також протягом 10 днів від дати складання звіту про виконання паспорту бюджетної програми подати фінансовому органу узагальнені результати аналізу ефективності бюджетної програми за встановленою формою (Додаток Ж) [19].

У рекомендованій Міністерством фінансів України методиці аналізу бюджетних програм не ураховано можливі практичні питання, відтак вона не може застосовуватись до кожної бюджетної програми в Україні. Основна причина в тому, що всі галузі економіки мають свої, притаманні лише їм, особливості, не

кажучи вже про бюджетні програми окремих розпорядників бюджетних коштів, що унеможлилює використання єдиного підходу до їх аналізу.

З урахуванням наведеного варто детальніше розглянути категорії результативних показників, які формуються для кожної бюджетної програми. Згідно з вітчизняним законодавством вони поділяються на чотири групи:

1) показники витрат – демонструють обсяги ресурсів, необхідні для виконання бюджетної програми (кількість працівників, обладнання, грошових коштів, установ тощо);

2) показники продукту – відображають результати діяльності розпорядника/одержувача бюджетних коштів, які можуть бути представлені у вигляді обсягу виготовленої продукції, наданих послуг чи виконаних робіт;

3) показники ефективності – характеризують раціональність та економність при витрачанні державних коштів через співвідношення кількості отриманого продукту до обсягів витрат на його створення;

4) показники якості – відображають відповідність створеного продукту затвердженим стандартам якості, рівень задоволеності кінцевих користувачів якістю отриманих державних послуг, досягнутий рівень суспільної корисності від реалізації бюджетної програми [4, 20, с. 124-125].

Перелік результативних показників має формулюватися із врахуванням специфіки окремої бюджетної програми і якнайповніше характеризувати рівень досягнення мети та виконаних завдань. При розрахунку значень цих показників головним розпорядникам бюджетних коштів варто ознайомитися із міжнародною практикою, що може посприяти обранню оновлених варіантів переліку показників результату, які характеризуватимуть окремі сфери економіки держави, що своєю чергою дозволить їх порівнювати з показниками світових рейтингів [21, с. 609].

У публікаціях вітчизняних науковців також актуалізується значення ознайомлення з прийомами оцінки бюджетних програм зарубіжних країн, оскільки вітчизняним законодавством приділено недостатньо уваги цьому питанню. Зокрема, пропонується розглянути такі методи:

– аналізу витрат і вигод (cost benefit analysis, CBA), сутність якого полягає у зіставленні досягнутого соціального ефекту, для якого використовується грошова оцінка, та понесених витрат;

– аналізу витрат і результативності (cost effectiveness analysis, CEA), що забезпечує оцінку ефективності бюджетної програми у натуральних (умовних) одиницях;

– «витрати-ефективність», що передбачає використання індикаторів якості життя населення;

– «витрати-корисність», який фокусується на корисності надання конкретної соціальної послуги в межах бюджетної програми.

Також науковцями пропонується до використання система індикативних показників, яка спрощує визначення ефективності та результативності бюджетних програм. Вона включає такі групи індикаторів:

1) ефективності (демонструють співвідношення бюджетних ресурсів з якістю наданих публічних послуг);

2) витрат (визначають обсяг бюджетних асигнувань, виділених на виконання бюджетної програми);

3) вартісних (відображають вартість створення однієї одиниці продукту/робіт/послуг);

4) соціальних (визначаються на підставі мінімальних показників соціального розвитку);

5) обсягу (демонструють обсяг наданих публічних послуг у межах реалізації бюджетної програми в натуральному вимірі);

6) економічних (відображають досягнутий економічний ефект від реалізації програми) [22, с. 104-107].

Результати ознайомлення з різними підходами до аналізу виконання бюджетних програм та оцінки їх ефективності свідчать про необхідність подальших досліджень у цьому напрямі з метою розробки ефективних методик аналізу бюджетних програм з урахуванням специфіки галузей, соціальної та

економічної ефективності, якості надання бюджетних послуг та коректності формулювання показників результату.

2.2 Особливості аналізу бюджетних програм у галузі освіти

У сучасних умовах обмеженості фінансових ресурсів бюджету серед першочергових питань виокремлюється визначення рівня ефективності та результативності використання бюджетних коштів для забезпечення якісного та доступного освітнього процесу з урахуванням стратегічних цілей державної політики України у сфері вищої освіти. При аналізі бюджетних програм цієї галузі необхідно враховувати особливості функціонування закладів вищої освіти, пріоритети їх розвитку, а також показники достовірної оцінки досягнення поставленої мети та завдань.

Міністерство освіти і науки України як головний розпорядник бюджетних коштів відіграє вирішальну роль у процесі виконання бюджетних програм в освітній та наукових галузях. Сфера його відповідальності не обмежуються тільки ключовими функціями головного розпорядника, такими як планування, розподіл бюджетних коштів і контроль за їх використанням, а й охоплює завдання з розвитку освітньої інфраструктури, підтримки реформ та інновацій.

Міністерство освіти і науки України має розгалужену мережу розпорядників та одержувачів бюджетних коштів нижчого рівня та відповідно налічує досить широкий спектр бюджетних програм, загальна кількість яких у 2024 р. сягнула 30. У табл. 2.3 наведений повний перелік паспортів бюджетних програм та обсяги бюджетних призначень/бюджетних асигнувань Державного бюджету, виділених на їх виконання.

Аналіз інформації за останні два роки свідчить, що обсяги фінансування бюджетних програм у галузі освіти та науки України значно зросли порівняно з попереднім роком. Лише по шести програмах видатки продемонстрували негативну динаміку. Це стосується бюджетної програми «Надання кредитів на будівництво (реконструкцію) і придбання житла для наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників» (зменшення близько 16% до 2023 р.), «Наукова і науково-технічна діяльність на антарктичній станції «Академік

Вернандський» – 5,4%, «Вища освіта, енергоефективність та сталий розвиток» – 46,1%, «Виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного та освітнього співробітництва, участь у рамковій програмі Європейського Союзу з досліджень та інновацій» – 3%, «Створення Центрів професійної досконалості» – 73% та «Забезпечення здобуття професійної (професійно-технічної) освіти за професіями загальнодержавного значення» – 19,7%.

Найсуттєвіше зростання фінансування спостерігалось за такими програмами: «Забезпечення організації роботи Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Національного агентства кваліфікацій, освітнього омбудсмена» (71,7%), «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів» (у 5,5 разів), «Підтримка пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у закладах вищої освіти» (у 3 рази) та «Надання освіти закладами загальної середньої освіти державної форми власності та освітніх послуг державною установою для осіб, які перебувають у закладах охорони здоров'я» (79,6%). Як видно, на даному етапі пріоритетним напрямом державної освітньої політики України є розвиток вищої освіти.

Таблиця 2.3 – Обсяги видатків Державного бюджету України у розрізі бюджетних програм Міністерства освіти і науки України у 2024 р., тис. грн

КПКВК	КФКВК	Найменування бюджетної програми	Обсяг бюджетних призначень / асигнувань, тис. грн			Зміна до 2023 р.	
			загальний фонд	спеціальний фонд	всього	абсолютна, тис. грн	відносна, %
2201020	0990	Забезпечення організації роботи Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Національного агентства кваліфікацій, освітнього омбудсмена	96 916,1	135 615,8	232 531,9	97 083,8	71,7
2207010	0990	Керівництво та управління у сфері стандартів державної мови	44 322,1	-	44 322,1	11 320	34,3
2201080	0150	Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнародних конкурсів	117 808,6	-	117 808,6	28 666,7	32,2

Продовження табл. 2.3

2201460	1060	Надання кредитів на будівництво (реконструкцію) і придбання житла для наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників	-	1 700	1 700	-320,4	-15,9
2203010	0990	Керівництво та управління у сфері забезпечення якості освіти	165 869	-	165 869	45 856,6	38,2
2201010	0990	Загальне керівництво та управління у сфері освіти і науки	250 899,7	250	251 149,7	65 376,1	35,2
2201130	0930	Забезпечення здобуття професійної (професійно-технічної) освіти у закладах освіти соціальної реабілітації та адаптації державної форми власності, методичне забезпечення закладів професійної (професійно-технічної) освіти	276 729,1	7 916,3	284 645,4	40 514,8	16,6
2201300	0150	Забезпечення діяльності Національного фонду досліджень, грантова підтримка наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок	610 462,6	52 922,8	663 385,4	163 477,4	32,7
2201310	0810	Фізична і спортивна підготовка учнівської та студентської молоді	254 895,6	4 441	259 336,6	31 170,4	13,7
2201410	0470	Наукова і науково-технічна діяльність на антарктичній станції «Академік Вернадський»	557 511,8	100	557 611,8	-32 000	-5,4
2201040	0980	Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ	801 290,8	468 795,3	1 270 086,1	121 078,6	10,5
2201070	0990	Забезпечення діяльності Фонду Президента України з підтримки освіти, науки та спорту	42 920,4	-	42 920,4	-	-
2201160	0942	Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики	19 992 210,8	15 500 000	35 492 210,8	4 200 845	13,4
2201280	0942	Підготовка кадрів Київським національним університетом імені Тараса Шевченка	1 540 966,4	906 000	2 446 966,4	379 285	18,3
2201610	0990	Вища освіта, енергоефективність та сталий розвиток	-	1 357 713,3	1 357 713,3	-1 162 286,7	-46,1
2203020	0990	Здійснення сертифікації педагогічних працівників, експертизи та акредитації освітніх програм у сфері забезпечення якості освіти	3 160,7	6 500	9 660,7	477,4	5,2
2201420	0941	Підготовка кадрів закладами фахової передвищої освіти	4 779 535	1 140 295,8	5 919 830,8	698 625,8	13,4

Продовження табл. 2.3

2201470	0990	Здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти українським центром оцінювання якості освіти та його регіональними підрозділами	318 691,1	8 900,6	327 591,7	70 259,6	27,3
2201190	0990	Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти	5 248 814,5	-	5 248 814,5	797 516,8	17,9
2201380	0150	Виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного та освітнього співробітництва, участь у рамковій програмі Європейського Союзу з досліджень та інновацій	27 016	264 929,9	291 945,9	-8 727,4	-2,9
2201170	0990	Здійснення методичного та аналітичного забезпечення діяльності закладів освіти	149 904	4 553,7	154 457,7	38 197,4	32,9
2201680	0990	Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів	-	1 825 589,7	1 825 589,7	1 581 869,7	549
2201620	0930	Створення Центрів професійної досконалості	-	300 000	300 000	-808 800	-72,9
2201390	0980	Підтримка пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у закладах вищої освіти	118 225	-	118 225	94 800	305
2201030	0930	Забезпечення здобуття професійної (професійно-технічної) освіти за професіями загальнодержавного значення	200 823,7	-	200 823,7	-49 176,3	-19,7
2201250	0950	Підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, працівників харчової, переробної промисловості та агропромислового комплексу, медичних та фармацевтичних кадрів, керівних працівників і спеціалістів державного управління та інших осіб, які виявили бажання працювати на деокупованих територіях України	44 664,7	17 542,9	62 207,6	8 972,7	16,9
2201100	0922	Надання освіти закладами загальної середньої освіти державної форми власності та освітніх послуг державною установою для осіб, які перебувають у закладах охорони здоров'я	433 589,6	18 488,2	452 077,8	200 297,4	79,6
2201140	0942	Фонд розвитку закладів фахової передвищої та вищої освіти	240 018	261 884,3	501 902,3	-	-
2201260	0970	Загальнодержавні заходи у сфері освіти	1 593 257,4	43 837,8	1 637 095,2	188 534,9	13

Продовження табл. 2.3

2201120	0960	Забезпечення діяльності Національного центру «Мала академія наук України», надання позашкільної освіти державними закладами позашкільної освіти, заходи з позашкільної роботи, проведення всеукраїнських та міжнародних олімпіад у сфері освіти	317 280,8	44 403,3	361 684,1	91 070,3	33,7
---------	------	---	-----------	----------	-----------	----------	------

Джерело: розроблено автором за даними [23-54].

Однією з особливостей аналізу бюджетних програм у галузі освіти є розгляд їх результативних показників, які виступають у ролі індикаторів успішності тієї чи іншої програми. Вони формуються з дотриманням вимог Наказу Міністерства фінансів України від 10.12.2010 р. № 1536 «Про результативні показники бюджетної програми» [4].

Є сенс проаналізувати ці показники у порівнянні з їх значеннями інших відомств. Для порівняння було обрано головних розпорядників бюджетних коштів у чотирьох критично важливих для України сферах: Міністерство охорони здоров'я, Міністерство фінансів України, Міністерство соціальної політики та Міністерство закордонних справ (табл. 2.4).

Серед обраних установ найбільша кількість результативних показників у 2024 р. налічується у Міністерства охорони здоров'я України – 1597, серед яких найбільшу частку (34,4%) складають показники затрат (550), за ними слідує показники продукту – 31,2% (498), показники ефективності – 18,3% (292) та показники якості – 16,1% (257).

Міністерство освіти і науки України має 1031 результативний показник та займає друге місце серед даної вибірки. Найбільшою є кількість показників продукту (373) та затрат (343), а показників ефективності та якості приблизно вдвічі менше – 164 та 151, відповідно.

На відміну від інших обраних міністерств, бюджетні програми Міністерства фінансів України фокусуються на результативних показниках якості, які складають 30% (225) від загальної кількості показників (755). Міністерство соціальної

політики України та Міністерство закордонних справ України мають 377 та 187 результативних показників відповідно, серед яких превалюють показники продукту [23-52, 56-59].

Таблиця 2.4 – Кількість результативних показників у бюджетних програмах окремих міністерств України у 2024 р., од.

Назва міністерства	Кількість результативних показників				
	затрат	продукту	ефективності	якості	всього
Міністерство освіти і науки України	343	373	164	151	1031
Міністерство охорони здоров'я України	550	498	292	257	1597
Міністерство фінансів України	185	274	71	225	755
Міністерство соціальної політики України	70	154	92	61	377
Міністерство закордонних справ України	51	55	50	31	187

Джерело: розроблено автором за даними [23-52, 56-59].

Слід зазначити, що бюджетне планування не завжди можливо достовірно оцінити через загальну кількість результативних показників у міністерствах, оскільки обсяг бюджетних програм може суттєво різнитися. До прикладу, Міністерство освіти і науки України має 1031 показник на 30 бюджетних програм, а Міністерство охорони здоров'я України – 1597 на 34 програми.

Порівняння середньої кількості результативних показників на одну бюджетну програму в обраних міністерствах ілюструє рис. 2.2. У поточному році найбільше результативних показників у середньому припадає на одну бюджетну програму Міністерства охорони здоров'я України – 47. Майже така ж їх середня кількість у Міністерстві освіти і науки України та Міністерстві фінансів України – по 34 та 33 результативних показників відповідно. Далі слідує Міністерство закордонних справ України – у середньому 27 показників на бюджетну програму та Міністерство соціальної політики України – 24 [23-52, 56-59].

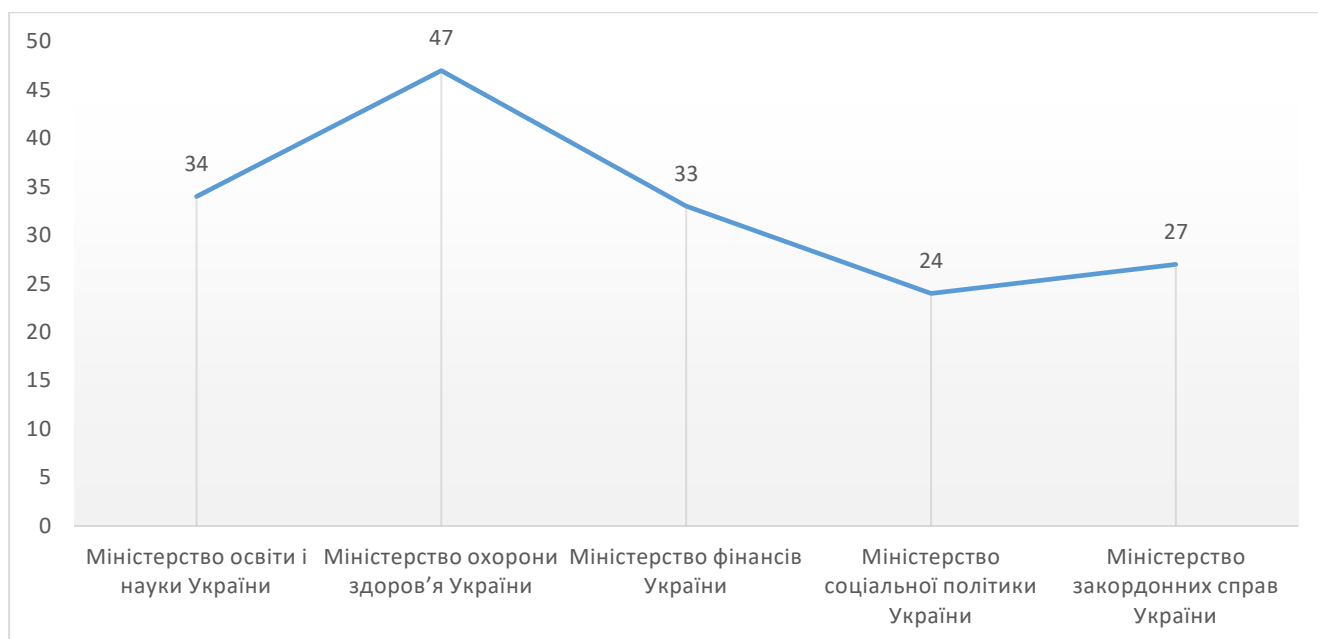

Рисунок 2.2 – Середня кількість результативних показників на одну бюджетну програму по міністерствах у 2024 р., од.

Джерело: розроблено автором за даними [23-52, 56-59].

Як видно, обсяги бюджетних програм у сфері освіти досить значні та різнопланові. З огляду на це, Міністерству освіти і науки України як головному розпоряднику бюджетних коштів необхідно проводити постійний моніторинг доцільності та актуальності кожної з них за результатами аналізу і за необхідності вносити зміни та оновлювати їх для підвищення ефективності. Перегляд результативних показників є ключовим завданням у бюджетному плануванні. Вони покликані у повній мірі відображати реальний стан перебігу виконання бюджетних програм розпорядниками та/або одержувачами бюджетних коштів. Важливо у системі цих показників виключити зайву інформацію, а натомість фокусуватися на усуненні проблемних питань та зонах розвитку кожної з бюджетних установ.

2.3 Оцінка ефективності виконання бюджетних програм Міністерства освіти і науки України як головного розпорядника бюджетних коштів

Для встановлення загальної тенденції ефективності виконання бюджетних програм Міністерства освіти і науки України проведено оцінку ключових програм з найбільшими обсягами фінансування з Державного бюджету у сфері вищої освіти у 2023 р. До вибірки включено такі бюджетні програми:

- 1) «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики»;
- 2) «Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти»;
- 3) «Вища освіта, енергоефективність та сталий розвиток»;
- 4) «Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ»;
- 5) «Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнародних конкурсів».

Оцінку проведено відповідно до Методики здійснення порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм, які виконуються розпорядниками коштів місцевих бюджетів, затвердженої Міністерством фінансів України [19].

Обсяги видатків на виконання першої обраної бюджетної програми 2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики» у 2023 р. склали 31 291,4 млн грн. У рамках програми встановлено такі завдання:

1. Забезпечення виконання державного замовлення з підготовки фахівців, аспірантів та докторантів.
2. Забезпечення організації навчального процесу у закладах вищої освіти в умовах жорсткої фінансової політики та загального скорочення ресурсів.
3. Утримання закладів вищої освіти.

4. Забезпечення гарантованого державою соціального захисту учасників навчального процесу.

5. Забезпечення ефективної системи управління освітньою діяльністю [60].

У табл. 2.5 наведено значення результативних показників першої програми відповідно до Звіту про виконання паспорта бюджетної програми 2201160 на 2022 і 2023 рр. [60]. Вони представлені у розрізі показників ефективності/якості та показників-стимуляторів/дестимуляторів. Показники для оцінки ефективності цієї бюджетної програми розраховано так:

- середній індекс виконання показників ефективності за формулою (2.1) становить:

$$\bar{I}_{(еф)2023} = (0,99 \times 5 + 4 + 1) \div 7 \times 100 = 142,1$$

$$\bar{I}_{(еф)2022} = (1,2 \times 5) \div 5 \times 100 = 120$$

- середній індекс виконання показників якості за формулою (2.2) відповідає значенню:

$$\bar{I}_{(як)2023} = 3,45 \div 4 \times 100 = 86,25$$

- порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів проведено з використанням формули (2.3):

$$\bar{I}_I = \frac{142,1}{120} = 1,2$$

Відповідно до шкали оцінювання, наведеної в табл. 2.1, за цим показником аналізована бюджетна програма набирає 25 балів.

- кінцевий розрахунок загальної ефективності проведено з використанням формули (2.4):

$$E = 142,1 + 86,25 + 25 = 253,35$$

Таблиця 2.5 – Результативні показники бюджетної програми 2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики» у 2022-2023 рр.

Результативні показники	Група показників	Тип показника	2023		2022	
			затверджено	виконано	затверджено	виконано
Середні витрати на навчання одного аспіранта денної форми навчання, грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	47 971	48 608,5	56 093,2	46 538,2

Продовження табл. 2.5

Середні витрати на навчання одного аспіранта заочної форми навчання, грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	25 712,5	26 090,2	41 105,4	34 853,8
Середні витрати на навчання одного аспіранта вечірньої форми навчання, грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	34 217,2	34 726,9	-	-
Середні витрати на навчання одного докторанта, грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	63 352,8	64 183,2	68 990,7	57 756,8
Середні витрати на навчання одного студента (приведений контингент), грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	44 595,4	44 848,1	58 203,3	49 071,5
Середні витрати на одного іноземця та осіб без громадянства, які прибули на навчання за денною формою на підготовчі відділення закладів вищої освіти відповідно до міжнародних договорів, у межах квот, визначених Кабінетом Міністрів України, грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	41 601,6	41 601,6	57 625	49 916,9
Середня вартість ремонтно-будівельних робіт 1 кв.м. приміщень об'єктів закладів вищої освіти, грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	4 250	1 055,6	-	-
Питома вага студентів, які отримали відповідний документ про освіту у загальному обсязі випуску у закладах вищої освіти, %	Показник якості	Показник-стимулятор	100	100	100	100
Питома вага аспірантів та докторантів, які успішно завершують навчання та захистять дисертації у загальному випуску, %	Показник якості	Показник-стимулятор	23,6	20,1 0,85	32,9	11,9
Питома вага осіб прийнятих на денну форму навчання за державним замовленням у загальному обсязі прийому, %	Показник якості	Показник-стимулятор	52	37 0,7	52,3	40,1
Рівень виконання ремонтно-будівельних робіт, %	Показник якості	Показник-стимулятор	100	90 0,9	-	-

Джерело: розроблено автором за даними [60-61].

У результаті аналізу бюджетна програма 2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики» отримала 253,35 балів, що свідчить про її високу ефективність відповідно до шкали загальної оцінки ефективності бюджетних програм (табл. 2.2).

Наступною для аналізу обрано бюджетну програму МОН 2201190 «Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти». Обсяг фінансування у 2023 р. становив 4 451,3 млн грн зі спрямуванням коштів на виконання завдання із забезпечення виплати академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти [62].

Аналогічно до попередньої аналізованої програми у табл. 2.6 наведено результативні показники бюджетної програми 2201190. У ході розрахунків необхідних показників отримано такі результати:

- середній індекс виконання показників ефективності дорівнює значенню:

$$\bar{I}_{(\text{еф})2023} = \frac{2\,389,5}{2\,396,3} \div 1 \times 100 = 99,7$$

$$\bar{I}_{(\text{еф})2022} = \frac{2\,512,7}{2\,431} \div 1 \times 100 = 103,4$$

- середній індекс виконання показників якості дорівнює значенню:

$$\bar{I}_{(\text{як})2023} = \frac{37,9}{38,4} \div 1 \times 100 = 98,7$$

- результативність бюджетної програми зафіксовано на рівні:

$$\bar{I}_I = \frac{99,7}{103,4} = 0,96$$

Відповідно до шкали оцінювання, наведеної в табл. 2.1, за цим показником бюджетна програма набирає 15 балів.

- кінцевий розрахунок загальної ефективності:

$$E = 99,7 + 98,7 + 15 = 213,4$$

Бюджетна програма 2201190 «Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти» отримує оцінку у 213,4 балів і має середню ефективність відповідно до

Методики здійснення порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм, які виконуються розпорядниками коштів місцевих бюджетів.

Таблиця 2.6 – Результативні показники бюджетної програми 2201190 «Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти» у 2022-2023 рр.

Результативні показники	Група показників	Тип показника	2023		2022	
			затверджено	виконано	затверджено	виконано
Середні витрати на виплату академічних стипендій на місяць у закладах вищої освіти та закладах фахової передвищої освіти, грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	2 389,5	2 396,3	2 512,7	2 431
Питома вага стипендіатів у загальній кількості студентів денної форми навчання за державним замовленням, %	Показник якості	Показник-стимулятор	38,4	37,9	40	40

Джерело: розроблено автором за даними [62-63].

Для виконання третьої обраної бюджетної програми 2201610 «Вища освіта, енергоефективність та сталий розвиток» у 2023 р. виділено 2 520 млн грн бюджетних коштів. Основним її завданням визначено поліпшення якості об'єктів державних закладів вищої освіти, призначених для викладацької, навчальної та науково-дослідної діяльності в університетах шляхом здійснення в них ремонтів [64]. Розрахунки ефективності бюджетної програми проведено з використанням результативних показників, наведених в табл. 2.7:

- середній індекс виконання показників ефективності:

$$\bar{I}_{(еф)2023} = \frac{8\,066}{8\,066} \div 1 \times 100 = 100$$

$$\bar{I}_{(еф)2022} = \frac{4\,021}{3\,000} \div 1 \times 100 = 134$$

- середній індекс виконання показників якості:

$$\bar{I}_{(як)2023} = 1,031 \div 3 \times 100 = 34,4$$

- результативність бюджетної програми:

$$\bar{I}_I = \frac{100}{134} = 0,75$$

Відповідно до шкали оцінювання, наведеної в табл. 2.1, за цим показником бюджетна програма набирає 0 балів.

- кінцевий розрахунок загальної ефективності:

$$E = 100 + 34,4 + 0 = 134,4$$

Результативні показники і проведені розрахунки свідчать, що бюджетна програма 2201610 «Вища освіта, енергоефективність та сталий розвиток» має низьку ефективність. У Звітах про виконання паспорта бюджетної програми на 2022-2023 рр. Міністерство освіти і науки України надає пояснення причин суттєвих відхилень фактичних значень від планових результатів. Основною з них є повномасштабне вторгнення Російської Федерації, що призвело до скорочення кількості будівель, які використовувались у проєкті, відтермінування укладення контрактів на розробку проєктно-кошторисної документації, уповільнення виконання будівельних робіт, виключення окремих закладів вищої освіти з проєкту, зниження їх фінансової спроможності [64].

Таблиця 2.7 – Результативні показники бюджетної програми 2201610 «Вища освіта, енергоефективність та сталий розвиток» у 2022-2023 рр.

Результативні показники	Група показників	Тип показника	2023		2022	
			затверджено	виконано	затверджено	виконано
Середня вартість капітального ремонту 1 квадратного метра будівель закладів вищої освіти, грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	8 066	8 066	4 021	3 000
Частка об'єктів, за якими завершено розробку проєктно-кошторисної документації від їх загальної кількості, %	Показник якості	Показник-стимулятор	48	37	75	10,6
Рівень виконання робіт з капітального ремонту будівель закладів вищої освіти, які залучені до реалізації проєкту «Вища освіта України» у 2023 році, %	Показник якості	Показник-стимулятор	28,5	4	51	0,5
Рівень реалізації проєкту «Вища освіта України» у 2023 році, %	Показник якості	Показник-стимулятор	35,5	4,3	13,1	0,5

Джерело: розроблено автором за даними [64-65].

Важливим напрямом освітньої галузі є бюджетна програма 2201040 «Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ». У 2023 р. на її виконання було спрямовано 1 149 млн грн з Державного бюджету України. До основних завдань віднесено:

1. Виконання наукових і науково-технічних робіт у закладах вищої освіти та наукових установах, що належать до сфери управління МОН.

2. Забезпечення утримання, збереження та розвитку наукових об'єктів, що становлять національне надбання.

3. Виконання прикладних наукових та науково-технічних розробок за державним замовленням.

4. Підтримка функціонування Державної науково-технічної бібліотеки та забезпечення доступу до електронних баз даних наукової та науково-технічної інформації.

5. Висвітлення державної політики у сфері науки та інновацій, інформування суспільства про реформи системи державного управління у сфері науки [66].

Дана бюджетна програма включає значну кількість результативних показників ефективності та якості, тому її можливо проаналізувати глибоко та детально. Для оцінки використано аналогічний алгоритм:

- середній індекс виконання показників ефективності розраховано за формулою (2.1):

$$\bar{I}_{(еф)2023} = (1,221 + 1,14 + 1,44 + 1,92 + 0,73 + 1,1 + 0,9 + 0,76 + 0,83 + 1,63 + 1) \div \div 11 \times 100 = 115,2$$

$$\bar{I}_{(еф)2022} = (1,08 + 1,04 + 1 + 1 + 1,03 + 1,22 + 1,26 + 0,85 + 1,43 + 7,47 + 1,72) \div \div 11 \times 100 = 173,64$$

- середній індекс виконання показників якості розраховано за формулою (2.2):

$$\bar{I}_{(як)2023} = (0,97 + 0,87 + 0,97 + 1,04 + 1 + 1 + 1) \div 7 \times 100 = 97,86$$

- порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів проведено з використанням формули (2.3):

$$\bar{I}_I = \frac{115,2}{173,64} = 0,66$$

Відповідно до шкали оцінювання, наведеної в табл. 2.1, за даним показником бюджетна програма набирає 0 балів.

• відповідно до формули (2.4) кінцеве значення загальної ефективності дорівнює

$$E = 115,2 + 97,86 + 0 = 213,1$$

Таблиця 2.8 – Результативні показники бюджетної програми 2201040 «Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ» у 2022-2023 рр.

Результативні показники	Група показників	Тип показника	2023		2022	
			затверджено	виконано	затверджено	виконано
Середні витрати на виконання 1 фундаментального дослідження, тис. грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	563,1	461,35	493,25	457,1
Середні витрати на виконання 1 прикладного дослідження і розробки, тис. грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	978,3	859,95	626,25	601,1
Середні витрати на виконання 1 наукового проекту молодих вчених, тис. грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	1 343,4	935,8	781,6	781,6
Середні витрати на виконання 1 науково-технічної (експериментальної) розробки, тис. грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	2 122,5	1 107,6	839,5	839,5
Середня вартість проведення 1 аналітичного дослідження, грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	1 057,4	1 452,2	1 113,25	1 078,35
Середні витрати на виконання 1 розробки за державним замовленням, тис. грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	1 363,9	1 239,5	1 340	1 100,4
Середня вартість збереження та забезпечення належного функціонування 1 наукового об'єкту, що становить національне надбання, тис. грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	305,6	343,3	396,7	314,5
Середні витрати на придбання 1 одиниці наукоємного обладнання, тис. грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	281,9	371,4	224,1	263,6

Продовження табл. 2.8

Середні витрати на виконання 1 наукової та науково-технічної експертизи заявки та остаточного звіту за державним замовленням, тис. грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	2	2,4	2	1,4
Середні витрати на сервісне обслуговування користувачів на базі сучасних інформаційних технологій, тис. грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	429,25	263,1	427,4	57,2
Середні витрати на створення 1 модуля Національної науково-інформаційної системи URIS, тис. грн	Показник ефективності	Показник-дестимулятор	1 400	1 400	53,7	31,3
Частка завершених та впроваджених результатів фундаментальних досліджень у подальших прикладних дослідженнях і розробках та навчальному процесі від загальної кількості завершених, %	Показник якості	Показник-стимулятор	64,85	62,85	64,2	64,2
Частка завершених прикладних досліджень і розробок у поточному році у загальній їх кількості, %	Показник якості	Показник-стимулятор	85,5	74,45	79,3	79,3
Частка завершених проєктів молодих вчених у загальній їх кількості, %	Показник якості	Показник-стимулятор	46,2	45	53,8	53,8
Частка завершених науково-технічних (експериментальних) розробок у загальній їх кількості, %	Показник якості	Показник-стимулятор	66,7	69,2	54,4	54,4
Частка якісної продукції у загальній кількості проведених аналітичних лабораторних досліджень, %	Показник якості	Показник-стимулятор	92,6	92,6	92,15	92,15
Повнота обслуговування відвідувачів Державною науково-технічною бібліотекою, %	Показник якості	Показник-стимулятор	100	100	100	100
Рівень забезпечення створеними модулями Національної науково-інформаційної системи URIS, %	Показник якості	Показник-стимулятор	100	100	100	100

Джерело: розроблено автором за даними [66-67].

У результаті аналізу бюджетна програма 2201040 «Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ» у 2023 р. отримала 213,1 балів, що свідчить про її середню ефективність відповідно до шкали загальної оцінки ефективності бюджетних програм, представленої у табл. 2.2.

Останньою бюджетною програмою Міністерства освіти і науки України, обраною для дослідження, є програма 2201080 «Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнародних конкурсів». Обсяги її фінансування у 2023 р. затверджені у розмірі 89,142 млн грн і спрямовані на реалізацію таких завдань:

1. Присудження та виплата Національних премій України імені Бориса Патона.
2. Присудження та виплата щомісячних стипендій Президента України для молодих вчених.
3. Призначення та виплата щомісячних стипендій Кабінету Міністрів України для молодих вчених.
4. Виплата державних стипендій видатним діячам освіти і науки.
5. Виплата премій Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій.
6. Присудження та виплата державних іменних стипендій найкращим молодим вченим для увічнення подій Революції гідності та вшанування подвигу Героїв України – Героїв Небесної сотні.
7. Виплата стипендій імені Тараса Шевченка учням середніх загальноосвітніх начальних закладів.
8. Виплата стипендій Президента України переможцям Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.
9. Присудження та виплата стипендій Президента України переможцям XX Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика.
10. Присудження та виплата стипендії Кабінету Міністрів України за видатні заслуги у сфері вищої освіти.

11. Присудження та виплата премій Президента України для молодих вчених [68-69].

За опрацьованою інформацією звіту про виконання паспорта бюджетної програми 2201080 «Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнародних конкурсів» провести оцінку її ефективності не вдалося. Причина полягає у неповній наповненості звіту та відсутності пояснення такої ситуації. Фактичні результативні показники ефективності та якості програми повністю відсутні. Це свідчить, що Міністерство освіти і науки України не приділяло належної уваги аналізу виконання бюджетної програми, що унеможливило формулювання ґрунтовних висновків та проведення подальших коригувальних дій для її припинення або вдосконалення.

Виходячи з результатів дослідження п'ятьох бюджетних програм Міністерства освіти і науки України у галузі вищої освіти у 2023 р. та порівняння результативних показників з попереднім бюджетним періодом, можна зробити висновок, що найбільша увага приділена виконанню та удосконаленню програми 2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики». Водночас суттєві проблеми характерні для бюджетної програми 2201610 «Вища освіта, енергоефективність та сталий розвиток». Низька ефективність її реалізації свідчить про низьку зацікавленість у ремонті навчальних корпусів та інших будівель закладів вищої освіти, що знижує рівень відповідності провадження начального процесу сучасним умовам комфортності для здобувачів. З огляду на це програма має бути переглянута та відкоригована з урахуванням умов воєнного стану в Україні.

РОЗДІЛ III. ПРАКТИЧНІ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ РОЗПОРЯДНИКОМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ – КНЕУ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

3.1 Комплексний аналіз виконання бюджетних програм Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Як зазначено у попередніх розділах дослідження, оцінка ефективності виконання бюджетних програм є важливим інструментом управління державними фінансами, оскільки вона дозволяє забезпечити раціональне використання ресурсів і досягнення стратегічних цілей. В Україні аналіз ефективності проводиться на рівні зведених показників усіх бюджетних програм головного розпорядника бюджетних коштів певної сфери, у нашому випадку Міністерства освіти і науки України. За такого підходу не завжди враховується специфіка діяльності окремих установ, що може негативно вплинути на точність висновків щодо ефективності використання коштів у конкретних випадках.

Обґрунтованість зазначеної позиції розкривається за результатами аналізу виконання бюджетних програм розпорядника бюджетних коштів у галузі освіти – Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

В обраній бюджетній установі виконуються п'ять бюджетних програм: 2201040 «Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ», 2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики», 2201190 «Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти», 2201080 «Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнародних конкурсів» та 2201140 «Фонд розвитку закладів фахової передвищої та вищої освіти».

Обсяги видатків на їх виконання протягом останніх п'яти років наведено у табл. 3.1. Як видно, у КНЕУ на постійній основі виконуються три перші програми, а з 2021 р. також і четверта. П'ята програма реалізовувалась у 2021 та 2024 рр. Найбільшу частку у фінансуванні займає бюджетна програма спрямована на підготовку кадрів, а найменша – на державні премії, стипендії та гранти [70].

Протягом аналізованого періоду не прослідковується чіткої тенденції щодо обсягів видатків для усіх бюджетних програм університету. Так, програма «Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ» найактивніше фінансувалася у 2021 та 2023 рр., після чого у 2022 та 2024 рр. обсяги її фінансування скоротилися на 27,4% і 15% відповідно.

Найбільший обсяг видатків Державного бюджету України на програму «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики» припадає на поточний 2024 р. (437 млн грн), що на 9,4% більше порівняно з минулим 2023 р.

Бюджетні асигнування на програму «Виплати академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти» поступово зростали протягом 2020-2022 рр., потім скоротилися на 18,6%, але знову зросли у поточному році і склали 46,3 млн грн [70].

Протягом останніх трьох років фінансування бюджетної програми «Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнародних конкурсів» значно підвищилося порівняно з 2021 р., більше ніж у 4 рази, і наразі складає 127,2 тис. грн.

Остання з обраних програм «Фонд розвитку закладів фахової передвищої та вищої освіти» реалізується з певною періодичністю. У 2021 р. з Державного бюджету виділено 3 млн грн на її виконання, а у 2024 р. вже у два рази менше – 1,5 млн грн [70].

Таблиця 3.1 – Динаміка обсягів видатків Державного бюджету України у розрізі бюджетних програм розпорядника бюджетних коштів – КНЕУ ім. Вадима Гетьмана протягом 2020-2024 рр., тис. грн

КПКВК та найменування бюджетної програми	2020	2021	2022	2023	2024
2201040 «Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ»	3 641,3	6 035,5	4 381,1	5 052,8	4 299,2
2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики»	328 609,4	412 730,1	415 557,7	399 582,9	437 070,6
2201190 «Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти»	37 608,6	38 932,2	49 532,9	40 319,7	46 351,5
2201080 «Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнародних конкурсів»	-	28,9	91,7	128,8	127,2
2201140 «Фонд розвитку закладів фахової передвищої та вищої освіти»	-	3 000	-	-	1 500

Джерело: розроблено автором за даними [70].

Для порівняння та зіставлення тенденцій у виконанні бюджетних програм використано планові показники та показники касового виконання чотирьох бюджетних програм у двох розпорядників бюджетних коштів протягом 2022 та 2023 рр., а саме Міністерства освіти і науки України та КНЕУ імені Вадима Гетьмана.

У 2022-2023 рр. бюджетна програма «Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ» виконується не повною мірою, як на рівні головного розпорядника бюджетних коштів – Міністерства освіти і науки України, так і на рівні КНЕУ ім. В. Гетьмана. Проте, коефіцієнт виконання у двох установ децю різниться: у МОН – 87,9% (2023 р.) та 84,6% (2022 р.), у КНЕУ –

98,1% (2023 р.) та 92,8% (2022 р.). Значне відхилення спостерігається за видатками спеціального фонду.

За бюджетною програмою «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики» також наявна аналогічна проблема. У 2023 та 2022 рр. виконання бюджетної програми у МОН зафіксовано на рівні 86,3% та 88,8%, відповідно. В університеті картина набагато краща: виконання в обох досліджених роках – складає 98,7%. А бюджетні кошти загального фонду повністю спрямовуються (100%) на реалізацію поставлених завдань, що не характерне для зведених показників МОН.

Бюджетна програма «Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнародних конкурсів» в КНЕУ також виконується у повному обсязі протягом двох останніх років. Водночас у звіті МОН зафіксовано, що у 2023 р. зведена бюджетна програма виконана на 84,9%, а у 2022 р. – на 77,8%. Така ситуація вказує на проблеми, які реально в КНЕУ відсутні.

Показники реалізації лише однієї бюджетної програми «Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти» майже співпадають в КНЕУ та МОН. В університеті вони виконуються у повному запланованому обсязі, а в 2022 р. відхилення склало тільки 5,1 тис. грн (0,1%). У МОН відхилення також незначне і становить близько 0,1% у 2023 р. та 1,5% у 2022 р. [70-72].

Таблиця 3.2 – Порівняння планових і фактичних результатів виконання бюджетних програм КНЕУ та МОН у 2022-2023 рр., тис. грн

КПКВК та найменування бюджетної програми	2023				2022			
	КНЕУ		МОН		КНЕУ		МОН	
	план	виконання	план	виконання	план	виконання	план	виконання
2201040 «Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ», у т.ч.	5 052,8	4 958,2	1 812 189,4	1 592 533,3	4 381,1	4 066,1	1 387 055,4	1 173 054,5
- загальний фонд	4 615,2	4 614,9	697 835,1	690 333,5	3 996,7	3 987,6	745 436,7	740 462,6
- спеціальний фонд	437,6	343,3	1 114 354,3	902 199,8	384,4	78,5	641 618,7	432 591,9

Продовження табл. 3.2

2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики», у т.ч.	399 582,9	393 801,5	35 294 907,3	30 470 948,6	415 557,7	410 028,7	33 098 302,1	29 375 408,5
- загальний фонд	145 460,1	145 460,1	17 118 336,5	17 115 355,3	181 482,7	181 482,7	18 974 818,3	18 958 811,5
- спеціальний фонд	254 122,8	248 341,4	18 176 570,8	13 355 593,3	234 075	228 546	14 123 483,8	10 416 596,9
2201190 «Виплата академічних стипендій студентам (курсантам), аспірантам, докторантам закладів фахової передвищої та вищої освіти», у т.ч.	40 319,7	40 319,7	4 451 297,7	4 448 945,8	49 532,9	49 527,8	4 833 273,4	4 760 339,8
- загальний фонд	40 319,7	40 319,7	4 451 297,7	4 448 945,8	49 532,9	49 527,8	4 833 273,4	4 760 339,8
- спеціальний фонд	-	-	-	-	-	-	-	-
2201080 «Державні премії, стипендії та гранти в галузі освіти, науки і техніки, стипендії переможцям міжнародних конкурсів», у т.ч.	128,8	128,8	89 141,9	75 688,2	91,7	91,7	84 769,9	65 944,6
- загальний фонд	128,8	128,8	89 141,9	75 688,2	91,7	91,7	84 769,9	65 944,6
- спеціальний фонд	-	-	-	-	-	-	-	-

Джерело: розраховано автором за даними [70-72].

Таким чином, у ході проведеного аналізу отримано розрахункове підтвердження того, що показники звіту Міністерства освіти і науки України, не відповідають реальній ситуації щодо використання виділених бюджетних коштів у вищих навчальних закладах. Виявлена невідповідність свідчить про те, що представлені у звітах дані мають усереднений характер. Це значною мірою ускладнює ідентифікацію специфічних проблем кожного окремого навчального закладу, а також, як наслідок, стримує розробку та впровадження ефективних і адресних заходів для оптимізації використання бюджетних коштів та усунення реальних проблем, наявних у кожній бюджетній установі. Така ситуація підкреслює важливість відбору для аналізу точних і достовірних даних задля досягнення прозорості звітів і підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами в освітній галузі.

3.2 Обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності системи управління бюджетними коштами в закладах вищої освіти в Україні

Необхідною умовою досягнення стратегічних цілей розвитку системи вищої освіти в Україні є повнота фінансового забезпечення та оптимізація управління ресурсами, які підтримують функціонування цієї важливої для держави галузі. Стабільне фінансування забезпечує впровадження сучасних освітніх технологій, підвищення якості навчання та розвиток інноваційної інфраструктури. У цьому контексті відпрацювати ефективні методи управління ресурсами важливо з метою досягнення прозорості їх використання та, відповідно, конкурентоспроможності вітчизняних університетів у міжнародному освітньому середовищі.

Для розробки дієвих механізмів вдосконалення системи бюджетування та впровадження їх у практику закладів вищої освіти України важливе значення має вивчення міжнародного досвіду в освітній сфері. Спрямування зусиль урядів більшості країн світу на ефективний розвиток інноваційної складової національної економіки та виробництво інноваційних продуктів підтверджує пріоритетність фінансування вищих навчальних закладів у системі державного бюджету для зміцнення національного високоінтелектуального потенціалу. Відповідно визначальними векторами розвитку університетської освіти є створення систем внутрішнього менеджменту та орієнтація на ефективний розподіл бюджетних ресурсів [73].

У дослідженнях зарубіжних науковців підтверджується, що для сучасного університету при формуванні ресурсів характерно поєднання коштів державної фінансової підтримки і фінансових надходжень від зовнішніх суб'єктів. Також наголошується на важливості вибору диверсифікованого підходу до бюджетного фінансування через поглиблення співпраці між вищими начальними закладами та третьою стороною – стейкхолдерами [74, с. 109-121, 75, с. 455-471].

Цікавою є практика Нідерландів, оскільки саме ця країна стала європейським лідером у реформуванні системи управління освітою. Серед

ключових постулатів управлінських трансформацій її університетів слід виокремити формування незалежного фінансового забезпечення їхніх бюджетів з урахуванням результатів діяльності на фоні посилення конкуренції між навчальними закладами та надання їм більшої автономії у делегуванні та розподілі повноважень. Іншими словами – самоорганізація університетів. Виділяючи бюджетні кошти університетам, держава будує взаємовідносини на так званій «довірі». Відповідно університети самостійно спрямовують ці кошти на напрями діяльності і реалізацію завдань, які вважають пріоритетними у їхньому розвитку. Водночас, на загальнодержавному рівні формується чітка система моніторингу та аналізу використання наданих коштів, яка забезпечує об'єктивність оцінювання результативних показників діяльності вищих навчальних закладів та їх індивідуальний соціальний внесок у суспільство [76, с. 5-23].

Наведений підхід є сучасним та адаптованим до умов сьогодення. Він дозволяє кожній бюджетній установі зосередитися на реалізації цілей та завдань, актуальних та ключових саме для неї. Водночас, сприяє усуненню наявних прогалин та слабких місць, актуалізує здорову конкуренцію, оскільки кожен розпорядник бюджетних коштів має мотивацію використовувати виділені фінансові ресурси максимально ефективно.

У доповнення до згаданого підходу в США та країнах Європи набуває популярності поняття «підприємницький університет» або «бізнес-університет». Як суб'єкт ринкового середовища такий університет дотримується обраного стратегічного напрямку розвитку та забезпечує оптимальне поєднання державного фінансування і надходжень від зовнішніх агентів у процесі здійснення науково-дослідної діяльності, залучення різноманітних фондів для створення інноваційних суспільно значущих продуктів та співпраці з успішними бізнес-структурами і підприємцями, зацікавленими у залученні до своєї команди молодих прогресивних спеціалістів. Трансформуючись до подібної моделі, вищі навчальні заклади набувають управлінської свободи у питаннях залучення зовнішнього фінансування, а керівництво університетів – ресурсів на наукові дослідження. Це

сприяє розширенню масштабів дослідницької діяльності установ і позитивно впливає на процес управління бюджетом [77, с. 696-717].

Розгляд світових тенденцій бюджетного менеджменту в університетах, є важливою передумовою вивчення можливостей адаптації їх досвіду до практики вітчизняних закладів вищої освіти та розробки заходів з підвищення ефективності системи управління бюджетними коштами.

Найперше, освітня галузь потребує вирішення проблеми щодо стандартизації всіх бюджетних програм головного розпорядника бюджетних коштів. Для кожної бюджетної установи характерні індивідуальні причини невиконання тих чи інших показників, тому у зведеному аналізі всієї мережі розпорядників неможливо відтворити реальну ситуацію. Впровадження оцінки виконання бюджетних програм на рівні кожного окремого розпорядника чи одержувача, до прикладу Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, стане важливим кроком у процесі підвищення прозорості та ефективності управління бюджетними ресурсами. Це сприятиме проведенню глибокого аналізу результатів виконання програм, оцінці їх відповідності поставленим завданням, а також дозволить виявити сильні та слабкі сторони у фінансовій діяльності конкретної бюджетної установи. Урешті підтверджується наявність об'єктивних умов відмови від уніфікації бюджетних програм і переходу до їх адаптації з урахуванням особливостей діяльності кожного суб'єкта державного сектору.

У підсумку це дозволить Міністерству освіти і науки України як головному розпоряднику забезпечити точність при встановленні рівня ефективності використання бюджетних коштів у межах кожної окремої програми, адаптованої до специфіки діяльності певного закладу. Також це сприятиме виявленню резервів для підвищення ефективності, оптимізації витрат, усуненню дублювання функцій чи непродуктивних зобов'язань. Водночас, аналіз на рівні окремих розпорядників бюджетних коштів уможливиює покращення стратегічного планування, обґрунтованості запитів на фінансування та забезпечення цільового спрямування коштів на досягнення визначених результатів.

Такий підхід також позитивно позначатиметься на прозорості та підзвітності у використанні бюджетних ресурсів, що є ключовим питанням підвищення довіри суспільства до системи державного фінансування. Безпосередньо заклад, КНЕУ імені Вадима Гетьмана, за таких умов зможе продемонструвати ефективність виконання своїх програм, що стане аргументом на користь залучення додаткових бюджетних ресурсів у майбутньому.

При впровадженні запропонованого підходу й адаптації бюджетних програм до особливостей кожного окремого суб'єкта державного сектору важливо забезпечити контроль за процесом їх наповнення і найперше в частині відповідності програм реальним потребам конкретної установи й чіткого формулювання завдань і цілей, спрямованих на ефективне використання ресурсів.

Бюджетна програма не може бути надто загальною або багатофункціональною, адже це ускладнює її реалізацію та контроль за виконанням. Навпаки, її формулювання має бути конкретним і зосереджуватись на досягненні однієї чітко визначеної мети. Для її досягнення варто обмежитися невеликою кількістю завдань – оптимально трьома-п'ятьма, що забезпечить прозорість процесу виконання програми, спростить процедури моніторингу і підвищить рівень відповідальності виконавців.

Окрему увагу слід приділити формуванню результативних показників. Вони повинні бути чіткими, вимірюваними та адекватно відображати реальний стан справ в установі, а також результат, досягнутий по завершенню програми. Важливо дотримуватись оптимальної кількості показників у кожній групі: не більше чотирьох для показників затрат, продукту, ефективності та якості. Такий підхід знижує ризик перевантаження управлінських процесів і сприяє зосередженню уваги на дійсно важливих аспектах програми.

Окремо слід зупинитися на питанні, недостатньо врегульованому законодавством України, а саме – на розробці та затвердженні чіткої та дієвої методики оцінки ефективності виконання бюджетних програм розпорядниками бюджетних коштів. Методика має носити не лише рекомендаційний характер. Її

необхідно закріпити у нормативно-правових актах для забезпечення виконання і досягнення прозорості процесу.

Це потребує налагодження тісної співпраці між Міністерством фінансів України та головними розпорядниками бюджетних коштів, зокрема Міністерством освіти і науки України. Спільно вони зможуть розробити галузеві методики з урахуванням особливостей кожної сфери, тенденцій розвитку економіки та стратегічних цілей держави. До прикладу, для освіти методика має зосереджуватися на аналізі впливу витрат на якість освітніх послуг, доступність навчання та рівень задоволення потреб суспільства.

За основу можливо взяти удосконалену методику здійснення порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм, що виконуються розпорядниками коштів місцевих бюджетів, яку було використано для аналізу бюджетних програм МОН (п. 2.3). Для підвищення результативності аналізу методику необхідно доповнити ширшим набором критеріїв. Окрім показників ефективності та якості, слід передбачити показники затрат і продукту, що сприятиме підвищенню точності оцінювання не тільки економічної ефективності, а й соціального ефекту бюджетної програми.

Наявна також об'єктивна потреба у періодичному перегляді та вдосконаленні методики із залученням незалежних експертів, науковців та громадськості. Це сприятиме її адаптації до нових викликів та ефективному використанню бюджетних ресурсів на довгострокову перспективу.

Окремо слід зупинитися на заключному етапі – звітуванні. При розгляді звітів про виконання паспортів бюджетних програм встановлено окремі прогалини, що знижують результативність аналізу виконання даних програм. Зокрема, не забезпечено представлення інформації у потрібному зрізі, наявні численні пропуски та не заповнено окремі рядки із поясненням причин невиконання певних результативних показників бюджетних програм. Це свідчить про недостатній рівень аналізу, проведеного головним розпорядником бюджетних коштів, що своєю чергою впливає на об'єктивність оцінки ефективності програм та можливість ухвалення обґрунтованих управлінських рішень.

Це актуально з урахуванням міжнародної практики, особливо в частині надання університету автономії та самостійності виконання бюджетних програм у визначенні пріоритетів, делегуванні завдань і управлінні ресурсами, що сприятиме ухваленню самостійних рішень та побудові ефективного моніторингу виконання програм. Його результати стануть основою для оцінки рівня досягнення запланованих значень показників та, за потреби, розробки і впровадження коригувальних дій. Сформульовані висновки мають бути узагальнені в окремі звіти кожним розпорядником/одержувачем бюджетних коштів за всіма програмами. У висновках слід чітко прописати причини кожного відхилення від планових показників і заходи для усунення їх у майбутніх звітних періодах. Впровадження цих заходів має контролюватися головним розпорядником бюджетних коштів або зовнішніми державними аудиторами, що сприятиме не лише підвищенню якості управління бюджетними коштами, а й посиленню відповідальності за досягнення визначених цілей.

Удосконалення системи аналізу та оцінки виконання бюджетних програм в Україні є необхідним кроком для забезпечення прозорості, ефективності та цільового використання державних ресурсів. Завдяки точності і своєчасності аналізу можливо виявити недоліки у плануванні та реалізації бюджетних програм, встановити пріоритети у фінансуванні та запобігти нераціональним витратам. Впровадження сучасних методів моніторингу та оцінки сприятиме підвищенню рівня довіри громадськості до управління державними фінансами, виключить можливості здійснення корупційних дій та зловживань, що позитивно впливатиме на забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни в умовах жорсткої обмеженості ресурсів, великою мірою пов'язаних з воєнними діями.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження за темою кваліфікаційної магістерської роботи зроблено такі висновки і узагальнення:

1. Бюджетна програма у законодавчо-нормативних документах з питань організації бюджетного процесу трактується як сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення і реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій. У структурі бюджетної програми представлено такі елементи: назва бюджетної програми; мета бюджетної програми; завдання бюджетної програми; результативні показники виконання бюджетної програми. Наведені компоненти узагальнюються в офіційному документі – паспорті бюджетної програми, який складається щорічно на кожен окрему програму всіма головними розпорядниками бюджетних коштів.

2. Ключова роль у процесі формування та виконання бюджетних програм відводиться розпорядникам бюджетних коштів, відповідальним за досягнення результативності системи управління бюджетними ресурсами на всіх її етапах бюджетного процесу (фінансового планування, оперативного управління та фінансового контролю).

3. Узагальненою інформацією аналізу мережі розпорядників бюджетних коштів в Україні підтверджуються такі дані: станом на жовтень 2024 року в Україні зареєстровано 34 543 бюджетних установ, з них 7 390 головних розпорядників бюджетних коштів (21,4%), 16 279 розпорядників нижчого рівня (47,1%) та 10 874 одержувачів (31,5%). Провідні місця за кількісним значенням мережі розпорядників посідають Міністерство фінансів України, Міністерство освіти і науки України та Міністерство соціальної політики України. У 2024 році в Україні затверджено 489 бюджетних програм, кількість яких тільки за останні три роки скоротилася на 10%.

4. В процесі розгляду організаційних питань в частині напрямів аналізу виконання бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів виокремлено такі етапи аналізу: моніторинг; оцінка ефективності та результативності; звітування та надання рекомендацій з удосконалення бюджетної програми. Відповідно оцінка ефективності бюджетних програм базується на інформації аналізу її відповідності стратегічним цілям та пріоритетним завданням державної та регіональної політики, а також нормативно-правовій базі та офіційним документам, які є основою її формування та реалізації. Також ураховується достовірність розрахунку результативних показників; повнота виконання взятих бюджетних зобов'язань кожним розпорядником/одержувачем бюджетних коштів та цільове використання коштів бюджетних програм.

5. Результати аналізу статистичних даних Міністерства освіти і науки України у розрізі бюджетних програм вказують на суттєве зростання обсягів їх фінансування у галузі освіти та науки протягом останніх двох років, особливо за такими програмами: «Забезпечення організації роботи Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Національного агентства кваліфікацій, освітнього омбудсмена», «Удосконалення вищої освіти в Україні заради результатів», «Підтримка пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок у закладах вищої освіти».

6. При порівнянні кількості результативних показників, які розраховуються Міністерством освіти і науки України та іншими головними розпорядниками бюджетних коштів, отримано такі узагальнення: Міністерством охорони здоров'я України розраховується 1597 показників, Міністерством освіти і науки України – 1031, Міністерством фінансів України – 755, Міністерством соціальної політики України – 377, Міністерством закордонних справ України – 187 показників.

7. В процесі виконання КМР детально розглянуто удосконалену методику здійснення порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм, які виконуються розпорядниками бюджетних коштів. Результатами аналізу бюджетних програм у сфері освіти Міністерства освіти і науки України з

використанням її положень підтверджено, що найбільша увага приділена виконанню та удосконаленню програми 2201160 «Підготовка кадрів закладами вищої освіти та забезпечення діяльності їх баз практики». Водночас виявлено суттєві проблеми в частині бюджетної програми 2201610 «Вища освіта, енергоефективність та сталий розвиток», яка має низьку ефективність виконання.

8. Загальні питання ефективності управління бюджетними ресурсами в освітній галузі розглянуто з використанням інформації аналізу виконання бюджетних програм Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. У ході аналізу зроблено теоретичне припущення щодо невідповідності показників, наведених у звіті Міністерства освіти і науки України, реальній ситуації в частині використання виділених бюджетних коштів в університетах. Це значною мірою ускладнює ідентифікацію наявних проблем кожного окремого навчального закладу, і як наслідок, стримує розробку та впровадження ефективних і адресних заходів для оптимізації використання бюджетних коштів та усунення реальних проблем, наявних у кожній бюджетній установі.

9. Базуючись на проведеному аналізі виконання бюджетних програм МОН і КНЕУ ім. В. Гетьмана та розгляді міжнародної практики бюджетного менеджменту в університетах, розроблено рекомендації з удосконалення підходів до аналізу та оцінки виконання бюджетних програм в Україні. Пріоритетним напрямом визначено впровадження оцінки виконання бюджетних програм на рівні кожного окремого розпорядника чи одержувача бюджетних коштів. Це сприятиме адаптації бюджетних програм до особливостей діяльності кожного суб'єкта державного сектору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI : станом на 21 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 19.10.2024).

2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування бюджетних програм головними розпорядниками коштів державного бюджету : Наказ Міністерства фінансів України від 25.08.2023 № 465. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0465201-23#Text> (дата звернення: 19.10.2024).

3. Про паспорти бюджетних програм : Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2002 № 1098 : станом на 13 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-03#Text> (дата звернення: 19.10.2024).

4. Про результативні показники бюджетної програми : Наказ Міністерства фінансів України від 10.12.2010 № 1536 : станом на 17 трав. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1353-10#Text> (дата звернення: 19.10.2024).

5. Про бюджетну класифікацію : Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 № 11 : станом на 30 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11#Text> (дата звернення: 19.10.2024).

6. Про затвердження складових Програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету : Наказ Міністерства фінансів України від 20.09.2017 № 793 : станом на 18 лип. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0793201-17#Text> (дата звернення: 19.10.2024).

7. Про затвердження Інструкції про статус відповідальних виконавців бюджетних програм та особливості їх участі у бюджетному процесі : Наказ Міністерства фінансів України від 14.12.2001 № 574 : станом на 2 трав. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0003-02#Text> (дата звернення: 21.10.2024).

8. Дейкало Л., Чубак А. Роль розпорядників бюджетних коштів в бюджетному процесі. Ефективна економіка. 2015. № 3. 35. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3889>.

9. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228 : станом на 30 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-п#Text> (дата звернення: 21.10.2024).

10. Про затвердження Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України : Наказ Міністерства фінансів України від 02.03.2012 № 309 : станом на 3 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0419-12#Text> (дата звернення: 21.10.2024).

11. Розпорядники та одержувачі бюджетних коштів. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/spending-agencies/graphic> (дата звернення: 25.10.2024).

12. Про Державний бюджет України на 2021 рік : Закон України від 15.12.2020 № 1082-IX : станом на 9 груд. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#Text> (дата звернення: 25.10.2024).

13. Про Державний бюджет України на 2022 рік : Закон України від 02.12.2021 № 1928-IX : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#Text> (дата звернення: 25.10.2024).

14. Про Державний бюджет України на 2023 рік : Закон України від 03.11.2022 № 2710-IX : станом на 22 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text> (дата звернення: 25.10.2024).

15. Про Державний бюджет України на 2024 рік : Закон України від 09.11.2023 № 3460-IX : станом на 21 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text> (дата звернення: 25.10.2024).

16. Планування та виконання місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу : навчальний посібник / заг. ред. В. Зубенко. 6-те вид. Київ : Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень (ІБСЕД), 2017. 144 с.

17. Про оцінку ефективності бюджетних програм державного бюджету : Наказ Міністерства фінансів України від 19.05.2020 № 223 : станом на 13 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0646-20#Text> (дата звернення: 29.10.2024).

18. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм : Наказ Міністерства фінансів України від 17.05.2011 № 608 : станом на 12 січ. 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0608201-11#Text> (дата звернення: 29.10.2024).

19. Методика здійснення порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм, які виконуються розпорядниками коштів місцевих бюджетів : Лист Міністерства фінансів України від 19.09.2013 № 31-05110-14-5/27486.

20. Бюджетна система: тенденції розвитку / ред. В. Мазярчук. Київ : Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2019. 384 с.

21. Tymchenko O. M. Financial resources operation by the managers of the budgetary funds: comformity of goals and tasks. *Economy and Society*. 2018. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-17-89> (date of access: 31.10.2024).

22. Бюджетна програма як основа програмно-цільового планування в сучасних умовах глобалізації / О. В. Птащенко та ін. *Bulletin of the Kyiv National University of Technologies and Design. Series: Economic sciences*. 2019. Т. 129, № 6. С. 101–110. URL: <https://doi.org/10.30857/2413-0117.2018.6.10> (дата звернення: 31.10.2024).

23. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201020 : Наказ МОН України від 31.01.2024 № 108.

24. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2207010 : Наказ МОН України від 31.01.2024 № 112.

25. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201080 : Наказ МОН України від 31.01.2024 № 116.

26. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201460 : Наказ МОН України від 05.02.2024 № 126.

27. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2203010 : Наказ МОН України від 05.02.2024 № 127.
28. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201010 : Наказ МОН України від 06.02.2024 № 128.
29. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201130 : Наказ МОН України від 07.02.2024 № 129.
30. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201300 : Наказ МОН України від 08.02.2024 № 144.
31. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201310 : Наказ МОН України від 08.02.2024 № 145.
32. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201410 : Наказ МОН України від 12.02.2024 № 155.
33. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201040 : Наказ МОН України від 13.02.2024 № 164.
34. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201070 : Наказ МОН України від 13.02.2024 № 166.
35. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201160 : Наказ МОН України від 14.02.2024 № 179.
36. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201280 : Наказ МОН України від 14.02.2024 № 180.
37. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201610 : Наказ МОН України від 15.02.2024 № 183.
38. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2203020 : Наказ МОН України від 15.02.2024 № 184.
39. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201420 : Наказ МОН України від 15.02.2024 № 185.
40. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201470 : Наказ МОН України від 20.02.2024 № 199.
41. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201190 : Наказ МОН України від 20.02.2024 № 201.

42. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201380 : Наказ МОН України від 20.02.2024 № 202.

43. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201170 : Наказ МОН України від 20.02.2024 № 204.

44. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201680 : Наказ МОН України від 13.03.2024 № 322.

45. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201620 : Наказ МОН України від 03.04.2024 № 444.

46. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201390 : Наказ МОН України від 22.04.2024 № 557.

47. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201030 : Наказ МОН України від 27.05.2024 № 752.

48. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201250 : Наказ МОН України від 29.05.2024 № 776.

49. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201100 : Наказ МОН України від 04.07.2024 № 958.

50. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201140 : Наказ МОН України від 14.08.2024 № 1144.

51. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201260 : Наказ МОН України від 23.10.2024 № 1508.

52. Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2024 рік за КПКВК 2201120 : Наказ МОН України від 23.10.2024 № 1509.

53. Паспорти бюджетних програм на 2023 рік. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhnet-ta-zakupivli/byudzhnet/2023-rik/pasporti-byudzhetnikh-program-na-2023-rik> (дата звернення: 05.11.2024).

54. Зміни до паспортів бюджетних програм на 2023 рік. URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhnet-ta-zakupivli/byudzhnet/2023-rik/zmini-do-pasportiv-byudzhetnikh-program-na-2023-rik> (дата звернення: 05.11.2024).

55. Про затвердження Інструкції з підготовки бюджетних запитів : Наказ Міністерства фінансів України від 21.12.2022 № 450. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0322-23#Text> (дата звернення: 05.11.2024).
56. Накази МОЗ. *Міністерство охорони здоров'я України*. URL: <https://moz.gov.ua/uk/nakazi-moz> (дата звернення: 11.11.2024).
57. Паспорти бюджетних програм. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://mof.gov.ua/uk/pasporti-bjudzhetnih-program> (дата звернення: 11.11.2024).
58. Паспорти бюджетних програм на 2024 рік. *Міністерство соціальної політики України*. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/23452.html> (дата звернення: 11.11.2024).
59. Бюджет та звітність. *Міністерство закордонних справ України*. URL: <https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/oficijni-dokumenty/byudzhet-ta-zvitnist> (дата звернення: 11.11.2024).
60. Звіт про виконання паспорта бюджетної програми на 2023 рік (2201160). URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhet-ta-zakupivli/byudzhet/2023-rik/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-za-2023-rik> (дата звернення: 11.11.2024).
61. Звіт про виконання паспорта бюджетної програми на 2022 рік (2201160). URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhet-ta-zakupivli/byudzhet/arkhiv-2015-2022-rr/2022-rik/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-2022-rik> (дата звернення: 11.11.2024).
62. Звіт про виконання паспорта бюджетної програми на 2023 рік (2201190). URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhet-ta-zakupivli/byudzhet/2023-rik/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-za-2023-rik> (дата звернення: 11.11.2024).
63. Звіт про виконання паспорта бюджетної програми на 2022 рік (2201190). URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhet-ta-zakupivli/byudzhet/arkhiv-2015-2022-rr/2022-rik/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-2022-rik> (дата звернення: 11.11.2024).
64. Звіт про виконання паспорта бюджетної програми на 2023 рік (2201610). URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhet-ta-zakupivli/byudzhet/2023-rik/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-za-2023-rik> (дата звернення: 11.11.2024).

65. Звіт про виконання паспорта бюджетної програми на 2022 рік (2201610). URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhet-ta-zakupivli/byudzhet/arkhiv-2015-2022-rr/2022-rik/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-2022-rik> (дата звернення: 11.11.2024).

66. Звіт про виконання паспорта бюджетної програми на 2023 рік (2201040). URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhet-ta-zakupivli/byudzhet/2023-rik/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-za-2023-rik> (дата звернення: 11.11.2024).

67. Звіт про виконання паспорта бюджетної програми на 2022 рік (2201040). URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhet-ta-zakupivli/byudzhet/arkhiv-2015-2022-rr/2022-rik/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-2022-rik> (дата звернення: 11.11.2024).

68. Звіт про виконання паспорта бюджетної програми на 2023 рік (2201080). URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhet-ta-zakupivli/byudzhet/2023-rik/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-za-2023-rik> (дата звернення: 11.11.2024).

69. Звіт про виконання паспорта бюджетної програми на 2022 рік (2201080). URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhet-ta-zakupivli/byudzhet/arkhiv-2015-2022-rr/2022-rik/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-2022-rik> (дата звернення: 11.11.2024).

70. Використання коштів в розрізі бюджетних програм. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. URL: https://kneu.edu.ua/ua/University_en/dostup/vik_kosht/.

71. Інформація про бюджет за бюджетними програмами з деталізацією за кодами економічної класифікації видатків бюджету або класифікації кредитування бюджету (2023 рік). Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhet-ta-zakupivli/byudzhet/2023-rik/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-za-2023-rik>.

72. Інформація про бюджет за бюджетними програмами з деталізацією за кодами економічної класифікації видатків бюджету або класифікації кредитування бюджету (2022 рік). Міністерство освіти та науки України. URL:

<https://mon.gov.ua/ministerstvo-2/diyalnist/byudzhet-ta-zakupivli/byudzhet/arkhiv-2015-2022-rr/2022-rik/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-2022-rik>.

73. Oksana Feicher. Budgeting as a Key Component of University Management Success. *Socio-Cultural Management Journal*. 2022. Vol. 5, no. 1. P. 105–121. URL: <http://socio-cultural.knukim.edu.ua/article/view/257685/254523>.

74. Etzkowitz H. Research groups as ‘quasi-firms’: the invention of the entrepreneurial university. *Research Policy*. 2003. Vol. 1, no. 32. P. 109-121. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0048733302000094?via=ihub>.

75. Åse Gornitzka, Ingvild Marheim Larsen. Towards professionalisation? Restructuring of administrative work force in universities. *Higher Education*. 2004. Vol. 4, no. 47. P. 455-471. URL: <https://link.springer.com/article/10.1023/B:HIGH.0000020870.06667.f1>.

76. Enders, J., de Boer H., Weyer, E. Regulatory Autonomy and Performance: the Reform of Higher Education Re-Visited. *Higher Education*. 2013. P. 5-23. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10734-012-9578-4>.

77. Andriopoulos C., Lewis M. Exploitation-Exploration Tensions and Organizational Ambidexterity: Managing Paradoxes of Innovation. *Organization Science*. 2009. Vol. 4, no. 20. P. 696-717. URL: <https://pubsonline.informs.org/doi/10.1287/orsc.1080.0406>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Форма паспорта бюджетної програми, затверджена Наказом Міністерства фінансів
України від 29.12.2002 № 1098

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства фінансів України
29 грудня 2002 року № 1098
(у редакції наказу
Міністерства фінансів України
від 11 грудня 2023 року № 682)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ / розпорядчий документ

_____ (найменування головного розпорядника

коштів державного бюджету)

№ _____

**Паспорт
бюджетної програми на _____ рік**

1. _____ (КПКВК ДБ¹) _____ (найменування головного розпорядника)
2. _____ (КПКВК ДБ¹) _____ (найменування відповідального виконавця)
3. _____ (КПКВК ДБ¹) _____ (КФКВК²) _____ (найменування бюджетної програми)

4. Обсяг бюджетних призначень / бюджетних асигнувань _____ тис. гривень, у тому числі загального фонду _____ тис. гривень та спеціального фонду _____ тис. гривень.

5. Підстави для виконання бюджетної програми

6. Цілі державної політики, на досягнення яких спрямована реалізація бюджетної програми

№ з/п	Ціль державної політики

7. Мета бюджетної програми

8. Завдання бюджетної програми

№ з/п	Завдання

9. Напрями використання бюджетних коштів

тис. гривень

№ з/п	Напрями використання бюджетних коштів	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
	Усього			

10. Перелік державних цільових програм, що виконуються у складі бюджетної програми

тис. гривень

Код державної цільової програми	Назва державної цільової програми	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом

11. Результативні показники бюджетної програми

№ з/п	Найменування показника	Одиниця виміру	Джерело інформації	Значення показника
1	затрат			
2	продукту			
3	ефективності			
4	якості			

1 - код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету;

2 - код функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету.

Керівник установи —
головиного розпорядника бюджетних коштів/
заступник керівника / державний секретар

(підпис)

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

ПОГОДЖЕНО

Міністерство фінансів України

Для паспорта бюджетної програми, поданого у паперовій формі:

Міністр фінансів України / перший заступник
або заступник Міністра фінансів України

(підпис)

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Дата

М. П.

Для паспорта бюджетної програми, поданого через систему
електронної взаємодії органів виконавчої влади
чи спеціальний вебмодуль системи взаємодії:

АРКУШ ПОГОДЖЕННЯ

Дата №

Директор Департаменту
державного бюджету

Володимир ЛОЗИЦЬКИЙ

{Паспорт бюджетної програми в редакції Наказу Міністерства фінансів № 682 від 11.12.2023}

Джерело: [3].

Додаток Б

*Форма звіту про виконання паспорту бюджетної програми, затверджена
Наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2002 № 1098*

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства фінансів України

29 грудня 2002 року № 1098

(у редакції наказу

Міністерства фінансів України

від 15 грудня 2021 року № 677)

ЗВІТ**про виконання паспорту бюджетної програми на _____ рік**

1. _____
(КПКВК ДБ) _____
(найменування головного розпорядника)
2. _____
(КПКВК ДБ) _____
(найменування відповідального виконавця)
3. _____
(КПКВК ДБ) _____ (КФКВК) _____
(найменування бюджетної програми)
4. Цілі державної політики, на досягнення яких спрямована реалізація бюджетної програми

№ з/п	Ціль державної політики

5. Мета бюджетної програми

6. Завдання бюджетної програми

№ з/п	Завдання

7. Видатки (надані кредити з бюджету) та напрями використання бюджетних коштів за бюджетною програмою

тис. гривень

№ з/п	Напрями використання бюджетних коштів*	Затверджено у паспорті бюджетної програми			Касові видатки (надані кредити з бюджету)			Відхилення		
		загальний фонд	спеціальний фонд	разом	загальний фонд	спеціальний фонд	разом	загальний фонд	спеціальний фонд	разом
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Усього									
	Напрям									
Пояснення щодо причин відхилення обсягів касових видатків (наданих кредитів з бюджету) за напрямом використання бюджетних коштів від обсягів, затверджених у паспорті бюджетної програми										

8. Видатки (надані кредити з бюджету) на реалізацію державних цільових програм, які виконуються в межах бюджетної програми

тис. гривень

Код державної цільової програми	Назва державної цільової програми	Затверджено у паспорті бюджетної програми			Касові видатки (надані кредити з бюджету)			Відхилення		
		загальний фонд	спеціальний фонд	разом	загальний фонд	спеціальний фонд	разом	загальний фонд	спеціальний фонд	разом
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

9. Результативні показники бюджетної програми та аналіз їх виконання

№ зп	Показник	Одиниця виміру	Джерело інформації	Затверджено у паспорті бюджетної програми			Фактичні результативні показники			Відхилення		
				загальний фонд	спеціальний фонд	разом	загальний фонд	спеціальний фонд	разом	загальний фонд	спеціальний фонд	разом
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	<i>затрат</i>											
	<i>показник</i>											
	...											
Пояснення щодо причин розбіжностей між фактичними та затвердженими результативними показниками												
2	<i>продукту</i>											
	<i>показник</i>											
	...											
Пояснення щодо причин розбіжностей між фактичними та затвердженими результативними показниками												
3	<i>ефективності</i>											
	<i>показник</i>											
	...											
Пояснення щодо причин розбіжностей між фактичними та затвердженими результативними показниками												
4	<i>якості</i>											
	<i>показник</i>											
	...											
Пояснення щодо причин розбіжностей між фактичними та затвердженими результативними показниками												
Аналіз стану виконання результативних показників												

10. Узагальнений висновок про виконання бюджетної програми

* Зазначаються всі напрями використання бюджетних коштів, затверджені у паспорті бюджетної програми.

**Керівник установи -
головного розпорядника
бюджетних коштів**

_____ (підпис)

_____ (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

**Директор Департаменту
державного бюджету**

Володимир ЛОЗИЦЬКИЙ

{Форма звіту в редакції Наказу Міністерства фінансів № 677 від 15.12.2021}

Джерело: [3].

Додаток В

Форма Результатів оцінки ефективності бюджетної програми за звітний період, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 19.05.2020

№ 223

Додаток
до Порядку здійснення оцінки ефективності бюджетних програм головними розпорядниками коштів державного бюджету
(пункт 2 розділу IV)

РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНОЇ ПРОГРАМИ

за 20__ рік

1. _____ (КВКВК ДБ) _____ (найменування головного розпорядника коштів)
2. _____ (найменування відповідального виконавця бюджетної програми)
3. _____ (КПКВК ДБ) _____ (КФКВК) _____ (найменування бюджетної програми)

4. Ціль державної політики:

Мета бюджетної програми:

Завдання бюджетної програми:

- 1) _____
- 2) _____

5. Видатки / надання кредитів

5.1. Видатки / надання кредитів за напрямами використання бюджетних коштів

(тис грн)

Напрями використання бюджетних коштів	План	План зі змінами	Факт	Відхилення плану зі змінами від плану (+/-)	Відхилення факту від плану зі змінами (+/-)
1	2	3	4	5	6
ВСЬОГО за бюджетною програмою					
у т.ч.: загальний фонд					
спеціальний фонд					
Напрямок 1, всього					
у т.ч.: загальний фонд					
спеціальний фонд					
Напрямок 2, всього					
у т.ч.: загальний фонд					
спеціальний фонд					
...					

Пояснення щодо відхилень:

5.2. Видатки / надання кредитів за кодами економічної класифікації видатків бюджету / класифікації кредитування бюджету

(тис грн)

КЕКВ / ККК	План		План зі змінами		Факт		Відхилення плану зі змінами від плану (+/-)		Відхилення факту від плану зі змінами (+/-)	
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Загальний фонд	Спеціальний фонд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
...										
...										
ВСЬОГО										

Кількість змін до плану _____, з них змін на підставі пропозицій головного розпорядника _____.

Пояснення щодо відхилень:

6. Стан фінансової дисципліни

(тис грн)

КЕКВ / ККК	Дебіторська заборгованість			Кредиторська заборгованість		
	на початок звітного року	на кінець звітного року		на початок звітного року	на кінець звітного року	
1	2	всього	з неї прострочена	5	всього	з неї прострочена
ВСЬОГО за бюджетною програмою						
Загальний фонд, всього						
...						
Спеціальний фонд, всього						
...						
...						

Пояснення щодо наявності та збільшення обсягів дебіторської та кредиторської заборгованостей:

7. Результативні показники

7.1. Результативні показники за напрямом використання бюджетних коштів

Результативні показники	План	План зі змінами	Факт	Відхилення плану зі змінами від плану (+/-)	Відхилення факту від плану зі змінами (+/-)
1	2	3	4	5	6
Напрямок 1					
Результативний показник 1 (од. виміру)					
Результативний показник 2 (од. виміру)					
Результативний показник 3 (од. виміру)					
...					
Пояснення щодо досягнення запланованих результатів					
Напрямок 2					
Результативний показник 1 (од. виміру)					
Результативний показник 2 (од. виміру)					
Результативний показник 3 (од. виміру)					
...					
Пояснення щодо досягнення запланованих результатів					

7.2. Результативні показники у порівнянні із результативними показниками попереднього року

Напрями використання бюджетних коштів / результативні показники	20__ рік (факт за рік, що передувє звітному)			20__ рік (факт за звітний рік)			Відхилення (+/-)		
	Всього	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Всього	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Всього	Загальний фонд	Спеціальний фонд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Напрямок 1 (тис грн)									
Результативний показник 1 (од. виміру)									
Результативний показник 2 (од. виміру)									
Результативний показник 3 (од. виміру)									
...									
Пояснення щодо динаміки результативних показників									
Напрямок 2 (тис грн)									
Результативний показник 1 (од. виміру)									
Результативний показник 2 (од. виміру)									
Результативний показник 3 (од. виміру)									
...									
Пояснення щодо динаміки результативних показників									

Пояснення щодо змін у структурі напрямів використання бюджетних коштів:

8. Інформація про результати контрольних заходів, проведених органами, уповноваженими на здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства

№ з/п	Найменування контрольного заходу	Пропозиції за результатами контрольного заходу	Стан врахування пропозицій за результатами контрольного заходу
1	2	3	4

9. Узагальнений висновок про ефективність бюджетної програми:

10. Заходи із підвищення ефективності бюджетної програми

№ з/п	Напрямок підвищення ефективності бюджетної програми	Захід
1	2	3

Керівник установи - головного розпорядника коштів державного бюджету

_____ (підпис)

_____ (ім'я та прізвище)

Джерело: [17].

Форма результатів аналізу ефективності бюджетної програми

**Результати аналізу ефективності бюджетної програми
станом на _____ року**

1. _____
(КПКВК МБ) _____
(найменування головного розпорядника)
2. _____
(КПКВК МБ) _____
(найменування відповідального виконавця)
3. _____
(КПКВК МБ) _____
(найменування бюджетної програми)
4. **Результати аналізу ефективності**

№ з/п	Назва підпрограми / завдання бюджетної програми ¹	Кількість нарахованих балів		
		Висока ефективність	Середня ефективність	Низька ефективність
1	2	3	4	5
	Підпрограма 1	x	x	x
	Завдання 1			
	Завдання 2			
	...			
	<i>Загальний результат оцінки підпрограми 1</i>			
	Підпрограма 2	x	x	x
	Завдання 1			
	Завдання 2			
	...			
	<i>Загальний результат оцінки підпрограми 2</i>			
	...			
	Загальний результат оцінки програми			

¹Зазначаються усі підпрограми та завдання, які включені до звіту про виконання паспорту бюджетної програми

5. Поглиблений аналіз причин низької ефективності

№ з/п	Назва завдання бюджетної програми ²	Пояснення щодо причин низької ефективності, визначення факторів через які не досягнуто запланованих результатів
1	2	3
	Завдання 1	
	Завдання 2	
	...	

²Зазначаються усі завдання, які мають низьку ефективність

Керівник установи головного розпорядника
бюджетних коштів

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

Джерело: [19].

Форма узагальнених результатів аналізу ефективності бюджетних програм

**Узагальнені результати аналізу ефективності бюджетних програм
станом на _____ року**

1. _____
(КПКВК МБ) (найменування головного розпорядника)

2. Результати аналізу ефективності

N з/п	КПКВК МБ	Назва бюджетної програми ¹	Кількість нарахованих балів		
			Висока ефективність	Середня ефективність	Низька ефективність
1	2	3	4	5	6
		Програма 1			
		Програма 2			
		Програма 3			
		...			
		Середній результат оцінки програм			

¹ Зазначаються усі програми головного розпорядника, за якими складено звіт про виконання паспорту бюджетної програми

3. Поглиблений аналіз причин низької ефективності

N з/п	КПКВК МБ	Назва бюджетної програми ²	Пояснення щодо причин низької ефективності, визначення факторів через які не досягнуто запланованих результатів
1	2	3	4
		Програма 1	
		Програма 2	
		Програма 3	
		...	

² Зазначаються усі програми, які мають низьку ефективність

Керівник установи головного розпорядника
бюджетних коштів

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Звіт подібності

метадані

Заголовок

Аналіз виконання бюджетних програм розпорядниками бюджетних коштів

Автор

Михайліченко Валерія Миколаївна

Науковий керівник / Експерт

Кіндрацька Любомира Максимівна

підрозділ

кафедра податкового менеджменту та фінансового моніторингу

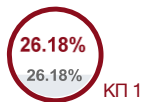
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

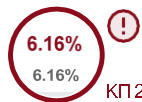
Заміна букв		16
Інтервали		0
Мікропробіли		262
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		91

Обсяг знайдених подібностей

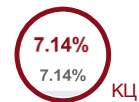
Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25
Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

13938
Кількість слів

111324
Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копію тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://zakon.help/law/v0011201-11	145	1.04 %
2	https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/265641	84	0.60 %
3	https://zakononline.com.ua/documents/show/234756_767224	69	0.50 %
4	https://zakononline.com.ua/documents/show/234756_767224	61	0.44 %
5	https://urst.com.ua/bku/st-20	52	0.37 %
6	https://zakon.help/law/v0011201-11	51	0.37 %

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет обліку та податкового менеджменту

**ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
91-ї щорічної студентської наукової конференції**

**«ІННОВАЦІЙНІ ПРОЄКТИ
ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ
ТА КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»**

15 квітня – 19 травня 2024 р.

ЗМІСТ

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

КАФЕДРА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА КОНСАЛТИНГУ

ПЛАТФОРМА ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН

<i>Атаманюк Анна Юріївна</i>	
Перспективи використання електронних грошей в Україні	5
<i>Волошенко Євген Вадимович</i>	
Особливості амортизації інших необоротних матеріальних активів	7
<i>Лобанова Поліна Миколаївна</i>	
Особливості оцінки виробничих запасів при надходженні.....	8
<i>Макаренко Аліна Володимирівна</i>	
Ефективність методів оцінки вибуття запасів для різних видів діяльності підприємств.....	11
<i>Матковська Віталіна Олександрівна</i>	
Підходи до розробки стратегій обліку доходів і витрат з метою їх оптимізації	14
<i>Коломієць Анна Володимирівна</i>	
Класифікація витрат діяльності підприємства	16
<i>Куриліна Марина Володимирівна</i>	
Використання технології блокчейн у бухгалтерському обліку: шлях до оптимізації фінансової звітності	18
<i>Степанчук Олександра Сергіївна</i>	
Вплив інформації управлінського обліку на прийняття рішень при формуванні фінансових результатів	21
<i>Чудик Марина Русланівна</i>	
Наукові погляди до періодизації розвитку бухгалтерського обліку	24

КАФЕДРА АУДИТУ

ПЛАТФОРМА ІННОВАЦІЙНІ ТА DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ ТА КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

<i>Арефіна Владислава Олександрівна</i>	
Перспективи розвитку digital-технологій в бухгалтерському обліку.....	26
<i>Берегова Анастасія Сергіївна</i>	
Особливості проведення аудиту у сфері страхування	28
<i>Вельганюк Карина Сергіївна</i>	
Вплив штучного інтелекту на майбутнє працевлаштування	30
<i>Воловик Дар'я Миколаївна</i>	
Перспективи ведення бухгалтерського обліку власного капіталу із використанням диджитал-технологій в умовах економічного відновлення в Україні.....	32
<i>Крижановська Раїса Анатоліївна</i>	
Облік розрахунків з оплати праці підприємств в умовах економічного відродження України.....	34
<i>Курачик Варвара Юріївна</i>	
Концепція «цифрових двійників» (digital twins)	36
<i>Майка Анна Віталіївна</i>	
Розумне виробництво – шлях до цифрової трансформації	38

Парфененко Оксана Олександрівна Форензик-діагностика для попередження зловживань та забезпечення стійкого розвитку компанії.....	40
Прокопець Александра Павлівна Облік дебіторської заборгованості підприємств в умовах економічного відновлення України	42
Тарасенко Антоніна Сергіївна Облік власного капіталу підприємства в умовах економічного відновлення в Україні	44
Трохименко Анна Володимирівна Етичні аспекти використання штучного інтелекту в сфері бухгалтерського обліку та податкового менеджменту.....	47
Ульянченко Євген Віталійович Формування електронної звітності: проблеми та шляхи їх вирішення	49
Чакун Анна Сергіївна Цифровізація обліку виробничих ресурсів.....	51

КАФЕДРА ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

ПЛАТФОРМА

ОБЛІК, ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, АНАЛІЗ ТА ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ

Абрамова Валерія Андріївна Перспективи оподаткування діяльності ІТ – компаній в режимі Дія Сіті	53
Горбач Людмила Сергіївна Tax planning in the system of business security	55
Кабанець Аліна Володимирівна Оподаткування діяльності підприємств роздрібною торгівлі.....	57
Кубрак Євгенія Олександрівна Суть та різновиди податкових пільг.....	59
Кулага Роман Олександрович Система оподаткування діяльності гірничовидобувних підприємств та шляхи її удосконалення	60
Купчишина Алевтина Володимирівна Національна оцінка ризиків у сфері ПВК/ФТ за методологією світового банку	62
Луферова Олена Вікторівна Шляхи удосконалення оподаткування діяльності підприємств авіапромисловості.....	64
Михайліченко Валерія Миколаївна Проблемні аспекти аналізу виконання бюджетних програм розпорядниками бюджетних коштів місцевих бюджетів.....	66
Пухта Вікторія Юріївна Перспективи оподаткування підприємств автомобільної промисловості	68
Романенко Максим Олександрович Напрями розвитку застосування програмно-цільового методу в системі бюджетного планування .	69
Трохименко Анна Володимирівна Використання новітніх технологій для ефективного функціонування системи фінансового моніторингу	72
Шаповал Олександр Олександрович Оподаткування діяльності лікарняних закладів в контексті запровадження Національної стратегії доходів.....	73
Шахрай Анна Олександрівна Вплив стандартів FATF на систему фінансового моніторингу України	75
Янцевич Тетяна Юріївна Важливість ідентифікації бенефіціарного власника в системі фінансового моніторингу	77

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ В УСТАНОВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

Необхідність постійного розвитку та підтримки державного сектору пояснюється насамперед безпосереднім впливом на економічний рівень країни. Нинішній стан війни вимагає постійної підтримки та інформування інституцій державного сектору про наслідки рішень та дій, які впливають на використання бюджетних коштів України.

Аналіз ефективності виконання бюджетних програм у державному секторі безпосередньо допомагає зрозуміти, чи відповідають сформовані бюджетні програми поточній ситуації та соціально-економічному розвитку країни, чи є управління бюджетними коштами ефективним, раціональним та обґрунтованим.

Незважаючи на актуальність питання, якісної методики аналізу ефективності виконання бюджетних програм не існує. Тому дана тема потребує подальших досліджень

Бюджетна програма представляє собою комплекс заходів, спрямованих на досягнення конкретної мети та виконання завдань, визначених розпорядником бюджетних коштів у відповідності з його функціями. Запровадження програмно-цільового планування державних витрат, починаючи з 1998 року, стало актуальним у контексті необхідності оптимізації управління державними фінансами та поліпшення якості державних послуг [1]

Оцінка бюджетних програм є важливим інструментом оцінки ефективності реалізації бюджетної політики держави саме у конкретній галузі діяльності. Підсумки такої оцінки дають змогу запропонувати заходи для підвищення ефективності управління процесом реалізації бюджетних програм і в екологічній сфері.

Ефективність бюджетних програм визначається якісними та кількісними показниками їх результативності. Термін «ефективність» в наукових дослідженнях означає співвідношення між витратами та отриманими результатами. Оцінка ефективності програм спрямована на визначення цінності цих програм у відповідності до соціальних потреб населення [2].

Оцінка ефективності бюджетних програм базується на системі індикативних показників та критеріїв, що враховують якість та раціональність надання бюджетних послуг на рівнях держави та місцевих громад. Створення даної системи приводить до таких позитивних результатів:

- сприяє поліпшенню якості соціальних та економічних послуг відповідно до запитів і потреб населення;
- збільшує продуктивність роботи державних і місцевих органів влади, як наслідок посиленого контролю над їх діяльністю;
- оптимізує використання бюджетних ресурсів відповідно до встановлених цілей і завдань бюджетної програми;
- сприяє підвищенню транспарентності всіх стадій бюджетного процесу;
- мінімізує кількість тіньових операцій, при яких бюджетні кошти спрямовуються не на визначені цілі програми [3].

У світовій практиці існують конкретні підходи для аналізу виконання бюджетних програм. Один із основних інструментів – метод аналізу витрат і корисності, який базується на порівнянні соціального ефекту та витрат. Головний недолік цього методу полягає в обме-

женні використання лише грошової оцінки для визначення соціальної вигоди. Також широко застосовується метод аналізу витрат і результативності, який оцінює бюджетну ефективність у натуральних одиницях. Основний недолік цього методу – відсутність обґрунтованих показників для оцінки перспективності та доцільності вкладення коштів у соціальну та економічну сфери [4].

Деякі дослідження використовують варіації методу «витрати-ефективність», що базуються на використанні показників якості життя населення. Однак, основні недоліки такого методу включають суб'єктивний характер оцінки соціальних ефектів на рівнях держави та місцевих громад, а також відсутність обґрунтованих індикативних показників для оцінки ефективності реалізації бюджетних програм [5].

Аналіз ефективності бюджетних програм установами державного сектору в Україні базується на результатах аудиторського дослідження, з яких видно, що виконання бюджетних програм відбувається не в повній мірі ефективно. Тому важливим є узагальнення напрямів покращення методики аналізу ефективності виконання бюджетних програм, зокрема узагальнено такі рекомендації:

- чіткіше визначати цілі і завдання перед початком виконання бюджетних програм, що дозволить забезпечити спрямованість зусиль на досягнення конкретних результатів;
- проводити оцінку ризиків, пов'язаних з виконанням програми, та розробкою плану управління даними ризиками для їх мінімізації;
- впроваджувати сучасні технології, зокрема електронні системи моніторингу та звітності, для оптимізації процесів виконання бюджетних програм;
- проводити систематичний моніторинг та оцінка прогресу, які дозволять вчасно виявляти можливі проблеми та коригувати стратегії;
- здійснювати навчання та розвиток персоналу, відповідального за виконання бюджетних програм.

Таким чином, можна зробити висновок, проведення якісного аналізу ефективності виконання бюджетних програм є інформаційною основою для оцінки рівня економічного та соціального розвитку держави. Спрямованість на досягнення конкретних результатів, застосування інноваційних методів та безперервний моніторинг є необхідними умовами для досягнення високого ступеня виконання бюджетних програм та задоволення потреб суспільства.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2010. № 50-51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
2. Бедринець М., Огійчук Є. Оцінка виконання бюджетних програм в Україні за 2016- 2020 роки. Економіка та суспільство. 2021. № 33. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/881>
3. Про оцінку ефективності бюджетних програм державного бюджету: наказ Міністерства фінансів України від 19.05.2020 № 223 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0646-20#Text>
4. Manyuchi M. M., Sukdeo N. A(2021) Critical Evaluation of Budget Practices Applied in the Manufacturing Sector for Optimal Production. Available at: <http://ieomsociety.org/proceedings/2021rome/317.pdf>.
5. Shevchenko I. O. The budget program: economic content and practice of implementation / Baltic journal of economic studies. 2017. Vol. 3. No. 4. P. 294–301.